

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:
 Egész évre ... kor. 20.—
 Félévre ... > 10.—
 Negyedévre ... > 5.—
 Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 BUDAPEST,
 VIII., Népszínház-utca 22. sz.
 Telefonszám »József« 527.
 Hirdetések
 felvétele ugyanott.

—⊗— Budapest, december hó 29. ⊗—

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

A HÉT

HUSZONNEGYEDIK ÉVFOLYAMÁRA.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

EGÉSZ ÉVRE..... 20 KORONA,
 FÉLÉVRE..... 10 KORONA.

A Hét a jövő esztendő januárjával pályafutásának huszonnegyedik esztendejét kezdi meg. Csaknem harmadfél évtizedes munkásság után nyugodt lélekkel tekintünk a multba s jogos bizalommal a jövőbe.

Lapunkban ezután is fiatalos erőt, eleven harciasságot és igaz haladást talál az olvasó. Ma is élén állunk a haladásnak, ma is a fiatalság erejével vagyunk eltelve, bár izlésünk kizárja hasábjainkról a legmodernebb modernség különféle jelgái alatt felbukkanó hóbortokat, szigorú mértékünk kizár minden olyan geniális kodást, amely alapjában nem más, mint éretlenség.

Cikkjeinket a mai magyar hirlapirodalom legkiválóbb, legöriginálisabb erői írják, novelláink magas irodalmi színvonalon mutatják be a meglevő irányzatok mindegyikét. Színházi, művészeti, irodalmi rovatunk szókimondása, igazságos volta mellett mint olvasmány is művészi formákat ad, két apróbb rovatunk pedig: a TOLL ÉS TÖR és az INNEN-ONNAN egészen specialitásai A HÉT-nek. Az utóbbiban a hét eseményeit glosszáljuk élvezetes, ötletes, szatirikus módon, az előbbi pedig, bár még csak rövid ideje hogy megkezdettük, szókimondásával, bátorságával, tekintet nem ismerő igazságosságával és tartalmasságával máris kedveltjévé vált A HÉT olvasóközönségének.

Régi erőnkre és mindig ujnak maradt frissességünkre, arra a 23 éves, diadalmas munkára, amelyet eddig végeztünk, hivatkozunk most, amikor kérjük a magyar olvasóközönséget, hogy szeretetének nagy erejével a jövőben is támogasson bennünket.

Budapest, 1912. december havában.

KISS JÓZSEF,

A HÉT szerkesztője és kiadója.

Krónika.

A bicskei siremlék.

— decz. 29.

Ha vannak helyek, ahol a legnagyobb dolgok ölelkeznek a legkisebbel, akkor bizonyára közülük való ez a terméskő is, amit bicskei parasztok állítanak szegény Nagy János sirja fölé emlékeknek.

Hogy ki volt Nagy János? Istenem, még a neve is az, amivel a példabeszédben a köznapi jelentéktelenséget szokták jelezni. Nagy János gyalogos volt. A király nyolczvanhatodik gyalogezredének közkatonája, aki a háborus izgalmu időkben Fejérmegyében, Bicskén a vasuti hid mellett állott őrt, hogy azt föl ne robbanthassa se muszka, se rácz, se külső, se belső ellenség. A hidat nem is robbantották föl, — ép az ma is — de szegény Nagy Jánost, miközben azt őrizte, elütötte a vonat. Bizonyára az éjszakában elaludt a hid bejárójánál és nem látta a közeledő gőzös tüzes szemét, nem hallotta robajló kattogását. A vonat átment Nagy Jánosnak, a gyalogosnak, fáradt, alvó testén és czafatokra tépdelte azt... A bicskeiek pedig az idegen megyéből való harczost most a maguk háborus hősenek vallják és közadakozásból siremléket emelnek neki. A nyolczvanhatodik gyalogezred is negyven koronával járult a siremlékhez való gyűjtéshez.

Ezt pedig nem azért emeltük ki, hogy írásunk előbbi szakaszához méla és irónikus befejezést bigygyesszünk. Nem. A negyven korona, a király nyolczvanhatodik ezredének negyven koronája, ebben az esetben különös jelentőséget nyer. Ez a negyven korona jobban világít bele a hős-kultuszba, mint Carlylenak ugyanerről a témáról írott szép és fellengzős nagy könyve.

Mert tessék elképzelní. Hogy a tragédiának csak az első fele történik meg. Nagy János ott áll a féltett hid szájánál. Szegelt bakkancsa egyforma álmos ütemben kopog a fagyott deczemberi rögön. Azután egyszerre csak halkabb lesz a kopogás, végül egészen elmarad. Helyébe egészséges horkolásnak a zöreje jön. (A nagy Pompejus is horkolt!) Később másféle zaj hallatszik. De nem a vonat robajlásáé, nem, hanem lépteké. Négy szegelt bakkancsba bújtatott lábnak a lépte... Jó a káplár és hozza az uj őrszemét, aki Nagy Jánost felváltja a hidnál. A káplár meglátja, hogy Nagy János elaludt, följelenti őt és az álmos őrszem az ezredétől nem negyven koronát kap a vitézi

siremlékére, hanem néhány hónapi szigorú fogságot... Így lett volna, ha így lett volna. De sajnos, nem így lett, hanem fordítva lett. A káplár helyett a vasmasina érkezett és szegény Nagy Jánosból hős lett, esett vitéz. Sorsán még az ezred könye is kicsordul.

Aki pedig ezek után azt hiszi, hogy Nagy János nem valódi hős volt, az téved. Nagy János az volt, hős, vitéz és a hazáért halt meg. Sorsa az volt, amelyiknek más ezereken is kellett volna teljesülni. Azok is repülő ércszörnyetegektől haltak volna meg, ha nem is lokomotívtól, hanem shrapnelltől, vagy Mauser-golyótól. Ami különbség, — igaz — de csak annak a számára, aki küldi a halált és nem annak a számára is, aki azt kapja... A többiek is úgy estek volna el őrhelyen, vagy sánczárookban, és hogy ébren érte volna őket a halál, vagy szendergés közben, ez már nem változtat sem a halálon, sem azon a tényen, hogy az illető — tiszt ur, vagy közgyalogos — valóban a hazáért esik el.

Nem a halált hozó szerkezetnek a minémisége volt tehát ebben az esetben a fontos, hanem a tény maga, hogy a szerkezet a halált hozta. A beérkezett erőszakos halál volt az, amelyik azt tette, hogy Nagy Jánost nem szuronyos katonák vitték a kómáromi vár börtönébe, hanem hogy diszes temetése lett, amelyen ugyanazok a katonák, akik esetleg mint rabot kísérték volna, csákós parádében kemény és szomorú lépésekben haladtak a halottas kocsi mögött, amely körül egyébként a muzsika is szólt... És a halál tette azt is, hogy az ezred az álmában kötelességet mulasztott közgyalogost esett vitézének fogadta el, nevét bejegyezte az ezred hőseinek lajstromába és néhány koronát még a siremlékére — a bicskei hős siremlékére — is küldött.

A halál az oka mindennek. Ez oltotta ki a Nagy János életét, ez tette a fáradt álmát örökkévalóvá, ez nemesítette meg az emlékét, ez rukkoltatta őt a becsületről való katonai fogalom-létrán a legelső hágcsofokról a fegfelsőbbre, ez tette őt egyenlővé a szabadságharcz névtelen hőseivel, vagy azokkal, akiket Napoleon most száz éve otthagytott Oroszországban, ez, a halál volt az, amelyik — hogy szociológiusan fejezzük magunkat ki — átértékelte az értékeket. Az arresztánsból ez csinált vértanút.

Minden véletleneken mulik tehát és a legnagyobb véletlen a halál. Ez a legislegnagyobb hideg ur ki-neveti a katonai reglement-t, pecsétet tesz a bíró szájára, könyvet csal ki az ezredes szeméből, hőssé avatja a parasztot, megnedvesíti a hátramaradottak szemét és megnyergeli a fantáziájukat. Részvétre indítja őket és arra bírja, hogy félretegyenek minden szigort, gunyt, rosszakaratot, sőt irigységet, és hőssé avassák azt, aki tegnap még velük egyenlő volt és akit akkor maguk alatt valónak tartottak, és akit ma mégis maguk fölé emelnek. Azért és csak azért, mert az elköltözött, előbb ment el oda, ahová utóbb ők is következnek mindannyian, gyáván, vagy hősiiesen; mindegy, de mindenesetre tehetetlenül és a visszamaradottak gyengéd jóságára szorulva.

A hideg ur, a halál, mindenütt a legfontosabb tényező. Ő koszoruzza meg a mások irigységén és a maga nyomorúságán élt költő hideg fejét, ő teszi örökkössé a visszamaradottak szívében a rokoni szeretetet, ő teszi hibátlanná és gáncstalanná az elköltözöttet, ő teszi fillértelen sirlakóvá a tegnapi dusat és nábobba a szorongó örököszt, ő czepli el a zokogó anyát a ledér leány ravatalához, hogy ott könyeivel mossa le azokat a vétkeket, amelyeket azelőtt nem akart megbocsátani, és ő teremt szobrot a névtelennek. Miért teheti ezt a halál? Miért töltheti meg az emberek szívét alázattal, félelemmel, áhitattal, jósággal és engesztelődéssel, miért ad az egyik ellenfél sirjánál koszorút a másik kezébe. Azért... azért, mert a halál, bár nincs nap, hogy ne érkezék, csak egyszer érkezik. Egy emberhez csak egyszer érkezik, de bizton érkezik és mindenkire érkezik. A halál az egyetlen nagy bizonyosság, sokaknak a legfőbb vigasz, még többeknek az örök rettegés kutféje. A halál az élet értelmének egyetlen feloldása. Ez ad értéket az életnek és mindennek, ami benne és azontul van, a szerelemnek, a tavasznak, a zenének, az örömmnek, a mélabunak, az emlékezésnek és főként annak, hogy az ember (a születése pillanatában halálra szánt) ivadékot adjon az életnek.

A halál helyezett mártirkoszorút szegény Nagy János fejére, a halál lopta be a hős-kultusz fogalmát a szegény bicskei parasztok sovány fantáziájába, a halál remegtette meg a király nyolczvanhatodik ezredének a szívét és letéritette azt a szigor dölyfös utjáról... A halál magyaráz meg mindent: a Golgota fenségét, a Petőfi-kultuszt, az aradi tizenháromnak félisteni voltát, a halált osztogató Robespierre-től száz esztendő után is való borzongást, a kivégzett gyilkos iránti részvétet, azt, hogy miért lett egész Európa szerelmes Madame Lantelme-be, a színművésznőbe, aki ifjan fürdés közben fult a folyóba és akinek nevét azelőtt való nap még nem ösmerte, a halál magyarázza meg a bicskei hős kultuszát is... A halál cselekszik mindent a világon... És hogy ez így van, azt megmagyarázni nagyon nehéz dolog, megérteni ellenben végtelenül könnyű.

Lakatos László.

Gyertyák.

Szeretek a tegnapba nézni.
A holnapot sohase várom,
Sirván az életen mosolygok
S szeretni tudnám a halálom.

Nyitott szemmel előre nézve,
Magam sehohse látom. Éjjel
Behunyit szememnek ablakában
Gyertyák gyulnak ki sárga fénynyel.

S valakit látok, aki meghalt
És aki elment réges-régen —
Magamra ismerek, ha nézem,
S az én tüzemre a szememben.

Ott állok a nagy Léthe-Tónál
 Én élve künn — ő benne holtan,
 Kivül én, ki vagyok s leszek még
 S a víztükörben ő, ki voltam.

Szeretném megcsókolni egyszer
 Fehér árnyékát holt magamnak
 S a perczeket, kik ott a parton
 Megállítanak s tovább rohannak.

Mezey Sándor.

Az ábrándos Ábrándi utja.

Írta: KRÚDY GYULA.

Ábrándi vándorszínész volt és egy téli estén régi, felvidéki városkába került. A városfalak és bástyák még helyükön állottak és havas bundagallérjukkal, vöröslő törpefenyőkkel és sárgaréz bokrocskáikkal a repedezett kövek segítségül vételével több helyen mutatták borívó öreg ember arczását a bástya oldalába falazottan, — de Ábrándi szerencséjére a kapukat már ebben az időben nem használták s így akadálytalanul jutott be a városba. Estefelé járt az idő, a tornyokon és a havas templomtetőn már elfoglalták éji állomásukat a varjak, mint a pique-szemek a fehér kártyán. A beszalmázott kerek-kut nyikorgása messzire hangzott a csöndben és egy furcsa, félrekapott kalapu házból, a csucsos ablakok vöröslő zuzmarája mögül vidám muzsikaszó hangzott kifelé. A vadászkiáltás széles lendülettel, mint egy hegynek kanyarodó erdei ut vitte a szólamot, a mély hegedű egykedvű szomorúsággal gordonkázott, mint akinek már több bánat nem fér a poharába, míg a czimbalmos úgy pengett-csengett, mintha neki volna a legjobb kedve a városban és a kedvese piros csizmában járja a tánczot.

Ábrándi szimatolva álldogált a jókedvű, bolondos külsejű ház előtt, amely olyan vén volt, mint az éjszaka, de a fedele bozontos meg szegletes, mint az öreg rajztanárok feje, akik művészkalapot viselnek a felvidéken. Pökölt szalma szaga érzett az udvarról és a havon csakhamar észrevette Ábrándi a kormos mezőt, ahol nemrég a disznót sütötték. Valahol felnyitott egy verejtékező ablaku ajtó, nyilván a konyha ajtaja és nagy-szerű hurka- és kolbászillat repkedett szerteszéjjel a fagyos téli levegőben.

— Ugy látszik, derék emberek közé kerültem — mormogta Ábrándi azzal a biztonsággal, amely a vándorló mesterséget üző emberek sajátja, akik néha messziről, a tornyok és házfedelek elhelyezkedéséből, a bezárt kapukról és kanyargós utcákról megállapítják a városok természetét. Ábrándi harmincz esztendeje színészkedett, nem egy harapós házörző ebbel, de a változatosság kedvéért elegendő terített asztallal is találkozott kóborlásaiiban. A városok nevét elfelejtette, csupán a kereset, a jó vagy rossz érzés alakjában élt a fejében Magyarország földrajza. Lehet hogy járt már ebben a pohos tornyu városkában, de a leereszkedett alkonyatban nem fedezett fel ismerős házat. Habár viszont az a kerek kis puszkaporos torony ócska, hegyes fedelével és keskeny lőrésével valaha, valahol már bémutatkozott neki.

A konyhaajtón egy teltképű, tüztől pirosra festett arcú, barna és megtermett asszony pillantott ki. A karján könyökig volt gyűrve a ruha és kartonszoknyáján apró kék virágok voltak. A nyakában aranyláncz és pirosszemű medaillon.

— Vándorló, — kiáltotta jókedvűen — jöjjön közelebb, melegedjen és egyen.

Ábrándi megemelte hegyes süvegét és kéziböröndjét leeresztette a válláról. Sürgetősen lépkedett be a konyhába, ahol óriási tüzhelyen nagyszerű főző- és sütőedények csoportosultak. A tűz szinte tánczolja lobogott, mintha ő is örülne a dinom-dánomnak. Másfelé nagy fehér kemenczében kalácsok rejtőztek, piros-pozsgás menyecskék és fejkendő leányok sűrögtek a konyhán, a sarokban hivatalos komolysággal, nyakáig begombolt bundában, kezében tartott alabárdal üldögtél a városi ör és szigoruan végignézte Ábrándit.

— Adjatok enni a vándorlónak — parancsolt a teliképű asszonyság, azután Ábrándira esett a tekintete.

— Nini, valami komédiás! — kiáltott fel nevetve.

Ábrándi méltóságteljesen hallgatott, ám ez asszonynak olyan jólelkű meleg tekintete volt, amilyen nők arczában a legvénebb ember is hasonlatosságot talál az édesanyja arczához, amint egykor, nagyon régen az ölében ült...

— Színész vagyok, — mormogta Ábrándi megenyhülve — magyar színész.

— No ez derék — kiáltott fel a háziasszony. — A hurkából a színész bácsinak! Bővebben, tetejese az a tényért, Milka!

A városi ör is engedett szigorúságából és helyet szorított Ábrándinak a lóczán.

— Elférünk itt — dűnyögte.

Ábrándi a böröndjét a lába alá tette és a hurkát egy nagy villával eszegetni kezdte. De most gyorsan felnyitott a belső szoba ajtaja, ahonnan a muzsikaszó hangzott és egy őszhaju, pirosképű, erőteljes férfi vadászruhában a konyhába sietett.

— Bocsásson meg, kedves művész ur, — kiáltotta szívélyes hangon, — az asszonyok néha nem tudják, hol jár az eszük. Tessék beljebb kerülni. Nem tudom, meg fog bocsátani nekünk?

Ábrándi helyeslően bólintott, a böröndöt a kezébe kapta és hosszú, ünnepélyes léptekkel hagyta el a konyhát, anélkül hogy bárkire egyetlen pillantást vetett volna.

A zene éppen elhallgatott, a bolthajtás alatt olyan vastagon feküdt az étel- és emterpára, hogy még Ábrándi is meghökölt. A félhomályban vérpiros, nevető, nyájas arcok fordultak felé és egy kalácsmorszás szakállu, nagy, mély ember, talán a városka polgárnagya, döngő hangon felkiáltott:

— A mi városunk falai között mindig otthonára talált Thália.

Jókedvű kezek nyultak a rongyos vándorszínész felé, ételtől, italtól és zenétől megrészegült emberek veregették meg a hátát, válát. Egy fokhagymaszagu keszeg férfi arczon csókolta. A háziasszony telt karjával átölelte a komédiás göthös hátát.

— Ide, ide! — kiáltottak jobbról-balról.

Végül mégis csak az asztal végére jutott Ábrándi, közel a kályhához, a zenészekhez és a pohos borosedényekhez, amelyek hideg borral megtöltve fagyosan állottak a földön. A hűvös savanyu bor szinte a gégejébe harapott Ábrándinak, amint kedvtelve nagyot huzzott egy kancsóból. Mintha egy szép asszony rózsás körme vakargatná a hátát. Kinyújtózkodott és száraz, éhségtől izzó gyomrában szinte susterogva szállott alá a jéges bor.

— Ide avval a véres hurkával! — mondta neki tüzesedő szemmel.

Ám az urak, mintha előre megállapodtak volna valamiben, a hurkás tálat nem adták közelebb, a keszegképű messzire toltta Ábrándi elől a kenyeret.

— Előbb igyunk — kiáltotta harsogó vidámsággal az öszfejű házigazda.

A czin- és cserépkupák összecörrentek az asztal felett, Ábrándi akkorát huzott a hideg borból, hogy szinte megtántorodott.

— Jó lesz nekem a kolbászból is — mondta letelepedés után és mohó szemmel nézett a disznótoros tálak felé, amelyeket mind messzebb huzott tőle a keszegképű szomszédja.

Az őszszakállu patriárka az asztalfőn most hamiskásan hunyorított a szomszédjaira.

— Aki nálunk enni akar, annak előbb vizsgát kell tenni az ivásból. Tudsz-e inni, muzsa vándor gyermeke? — kiáltotta domboru hasából eregetve a szavakat.

Ábrándi kissé megkötyagosodva felelt:

— Az egész várost az asztal alá iszom.

— Lássuk, lássuk — kiáltozták kivörösödött arcuk a színész körül. Az arcuk már mozdulatlanok voltak az étel és ital piros álarczában, a szájak mint fekete lyukak mozogtak. Meredt mozdulatlansággal sandítottak a szemek a színészre. A házigazda egy jókora zöld kancsót helyezett Ábrándi elébe.

— Nohát igyál, barátocskám.

A színész agyára hirtelen valami köd telepedett a tul-fütött, párolgó levegőjű szobában. Egész nap gyalogolt a havas országuton és körülbelül második napja nem evett. A vére zubogni kezdett a fejében, mint tüzhelyen a vörösbör és egy országuti képzet bukkant fel az agyvelejében, falusi csárda mentén a mély hóban gyermekleányt kerget egy részeges vén koldus, mankóját dobja utána, a leánya fehér bocskorai szaporán szórják a havat, gyenge dereka nagykendőbe van burkolva, tarka rokokója szinte elmerül a mezők havában, az országutról egy kő-Krisztus busan nézi az alkonyati képet. Ej no, mindjárt beéri a vén koldus a gyermekét... Valaki hátulról megrántotta a kabátját. A czimbalmos volt, egy sápadt képű, nagyorru legényke, akinek úgy nőtt a bajusza, mint a kender, de nyakraalója tulipiros volt.

— Ne igyál, brátyi — mondta neki suttozva. Itt az a multság, hogy leitatják az idegent.

Ábrándi vállat vont, vagy csak képzelte.

— Engem? — dadogta.

A nagyszakállu polgárnagyra meresztette a szemét. Ejnye, hogy hasonlít ez az ember a vén koldushoz.

— Igyunk — rikoltott a keszegképű mellette.

A zenészek hirtelen játszani kezdtek. A kürtszó szinte pattogva verődött Ábrándi zavaros fejének, a mély hegedű olyan tompán, bevülről valóan bugott, mintha odabenn a szívében vonná a hegedűs. Mindakét fülében csengve, dalolva pengett a czimbalomszó, mintha fehér lábú friss fiatal menyecskék sietnének végig a nedves réten, az esőszemek kis sarkantyuk módjára csengve hullanak a mozdulatlan tó vizére.

— Adjanak hurkát — mondta Ábrándi és kinyújtotta a kezét.

De most a háziasszony ment el mellette, mint egy forróságos kövér fehér lud, a nagy meleg kezek az Ábrándi nyakához simultak, mire a színész mindkét kezével az asszony meleg szoknyájába fogódzkodott. Az asszony nevetve vert a hátára.

Ábrándi, midőn magához tért, igen kényelmetlen helyzetben találta magát. Valami szűk szekrényben feküdt, amely minden oldalról nyomta a testét. Hideg volt és valahol havas szél süvöltött a sötétségen, de mégis tető alatt volt.

Elgémberedett karját kinyújtotta és tapogatózni kezdett. Igen, valami nyitott szekrényben feküdt. Forgács gyantaszagát érezte, aztán hideg hó hullott valahonnan.

— Hol az ördögben vagyok? — dörögte fogvaczogva, mert egyszerre igen rosszul érezte magát.

Nagynehezen kimászott a ládából. Végigtapogatta a tagjait. A köpenyege a nyakában volt, de most úgy huzta, mint valami nagy denevérszárny. De azért mégis jó volt a köpenyeg valamire. Gyufaskatulyájában gyufák csörrentek meg valamelyik zsebben. Ábrándi fellélekzett, mintha valami nagy veszedelemből menekült volna.

Didergő kezével ráreccsentette a gyufát. Kopár, salétromos teremben volt, a lábánál nyitott koporsó, abban feküdt idáig. A gyufa ellobbant, mert Ábrándi retteneteset ordított.

A magasban mozgás keletkezett, mintha nedves denevérszárnyak repkedtek volna feje fölött. Valami vijjogott a sötétben.

Egy másodperczig a réműlettől megdermedve állott Ábrándi, majd új gyufára gyújtott merev kezével. Ott feküdt a börendje, a salétromos falon keskeny lőrésen jeges szél dudált befelé, elfujta a gyufát; de már észrevette Ábrándi a vasajtót, amely a falban feketélt.

A börendőt, mindenét, vagyonát felkapta és az ajtónak szaladt.

Az ajtó csak nehezen engedett, mert kívülről a hóvihár betemette, de mégis csak kikerült Ábrándi a fergeteges sötét éjszakába.

Egy ismeretlen város sötéltett körülötte, kerek fekete torony mögötte... A szél elsikoltott a füle mellett, mintha czimbalomszót hozott volna messziről.

Erre lassan eszébe jutott Ábrándinak a barátságos, zenés ház, hol az estét töltötte.

Gyorsan ügetni kezdett a mély hóban, kifelé a városból. Utközben azonban valami mégis felmelegítette. Egy meleg asszonykéznek és szoknyának az emléke, amelynek forróságát néha a szívében, néha a kezében érezte, amint sebesen kifelé igyekezett a városból. A kezét, amely az asszony szoknyáját érintette, a kabátja alá dugta, mert azt képzelte, hogy valamely illatot hozott magával a kezén a barátságos lakomától.

Toll és tőr.

— decz. 27.

AZ ELLENZÉKI PÁRTOK békés egyetértésben éltek mostanáig. Az együttélés nem volt törvényesítve s inkább »viszonynak« illett be, mint törvényes házasságnak. Ugy látszik, az urak megelégték már a békét s válni akarnak egymástól. De az urak ravaszok: ha válni akarnak, ők ezt úgy mondják, hogy egyesüljünk. No igen, hiszen tetszik tudni, hogy vannak viszonyok, amelyekben a felek megállapodnak a szakításban, de előbb a szülők kívánságára törvényes házasságot kötnek, hogy nevet adjanak a gyereknek. Azonban idáig még nem jutottak az ellenzéki pártok. Még nem akarnak egyesülni. Még nem, mert félnek, hogy az egyesülés szakításra vezethet. Ezt Justh Gyula érezte a sorok közt s ez a sejtelve ismét csak azt mutatja, hogy mennyire romlatlan s mennyire nem való azok közé, akikkel együtt verekszik az általános választójogért. Mert ha ravasz, korrupt politikus lenne, akkor tudná, hogy az urak egyesülési terve az ő politikája ellen irányul. Válni akarnak egymástól, s mert a válás legbiztosabb útja az egyesülés, tehát torkaszakadtából kiáltják: Egye-

süljünk! Az Ige kimondatott, s ha a pletyka elnémitására még fentartják a viszonyt a világ előtt, odahaza tombol a béke s a belső vihar nemsokára szétveti a falakat. Nem sokáig kell erre várnunk, hiszen már emelkednek az öklök, a döngött asztalon már tánczolnak a poharak s fogcsikorgatás közben már hallatszik a gyöngéd invitálás: Egyesüljünk.

A KARÁCSONYI SZÁMOK legérdekesebb leleplezése az volt, hogy a monarchia mind a két országában primadonnául kérték fel a nyugalomba tett politikusokat és vezérczikkeket irattak velük. A hegyelmes és méltóságos urak az első helyen dadogtak. Ünnepien dadogtak. Ritkított garmonddal szedték a dadogásukat. A volt miniszterek és pártvezérek elárulták, hogy nem tudnak, vagy nem mernek nyilatkozni, mindenekelőtt pedig azt, hogy a toll irgalmatlan rosszul áll a kezükben. A hadügyminiszter nem sokkal többet tud, mint egy közbaka, és a politikus nem mond bölcsőbbeket, mint a legutolsó kortese. De az írás kiugratja belőlük a titkot. Hogyha összehasonlítjuk a vonal alatt és vonal fölött valókat, szegényeknek, szomorúaknak és szánalmasoknak látjuk ezeket a hatalmas urakat, akik a tudatlanságuk — és írástudatlanságuk — pőreségében állnak élénk és egy évben egyszer — karácsonyi szenzációul — lerántják arcukról a maszkot. Nem tudnak írni. Csak ez volt a karácsonyi politikai cikkek revelációja.

KIHALÓBAN A NAIVITÁS. Halmos Izor azonban évente öntözgeti a sorvatag palántát. Az idén a csók dicsőítésére hirdet költeményt (mint anno 1840.) és mint a hogy mi a vendéglőben oda-szólunk a pinczérnek (kávét, szűrve, habbal, vagy roastbeef félangolosan). Ugy kér Halmos Izor költeményt. A csókról. A csók dicsőítéséről. Hogy az milyen. Ő olvasni akarja. Hogy az emberek ebben a drága időben mint dicsőítik a csókot. Az elfogulatlan szemlélőnek azonban meg kell állapítani, hogy a pályázat egyik félnek se veszélyes. Se a pályázónak, se a pályázat kiírójának. A pályázó tudniillik nem nyer s a pályázat hirdetője nem vesz. Tavaly se adták ki a vigjáték-díjat. Valószínűleg az idén se lesz »nívós« költemény. Mert el tud ön képzelni egy írót, egy kutyabagosi voluntéurt, aki Halmos Izor felszólalására leül a kávéházba és dicsőíti a csókot? Ugyan kérem. Ez a pályázat az irodalomban egyelőre a vidékiességet tartja fenn. A népünnepélyekre gondolunk, az ökörsütésekre és arra a bizonyos ürüczombra, amelyért a falu intelligenciájára izzadt és csikos tornaingben versenyt fut. Csakhogy itt az ürüczomb is illuzórikus. Eddig még egyetlen startoló se kapta el. A pályázat oly ravaszul és izléstelenül van megszerkesztve, hogy a versenyfutásban csak sánták vehetnek részt.

A VÁLASZTÓJOG REFORMJA volt az utolsó remény, amelybe kapaszkodtak. Ettől várták, hogy a munkapártban robbanást fog előidézni s elemeire bontja majd a többséget. Amit vártak, az be is következett, de nem a Lloyd-klubban, hanem a saját pártjukban. Ott már megindult a bomlás: Justh Gyula már megkapta az első levelet, az első bejelentést arról, hogy a pártjában mennyire lelkesednek az általános választójogért. Egyelőre csak Óváry Ferencz hagyta ott a pártot, de a szám nőni fog, s ha Justh Gyula nem vigyáz, még gróf Károlyi Mihály is faképnél hagyja őt. Minden attól függ, hogy Lukács László milyen taktikát követ. Ha a reform tárgyalása közben engedékenynek mutatkozik a radikálisabb munkapárti képviselők követeléseivel szemben, akkor elérheti, hogy az ellenzéki grófok és bárók

őszinteségi rohamot kapnak és kijelentik, hogy leszerelik az obstrukciót és felhagynak az ellenállással, ha Lukács László nem formálja át radikálisabbá a választói reformot. Mert akármilyen különös, mégis úgy van, hogy senkisémm lélekzett fel oly megkönnyebbülten a Lukács reformtervezetétől, mint az ellenzék. És a reformtervet is csak azért kellett kerülő utakon és idő előtt nyilvánosságra hozni, mert meg kellett az ellenzékét nyugtatni afelől, hogy nincs ok az aggodalomra: a reform nem oly radikális, aminőt az ellenzék követelt. Az urak tehát megmaradhatnak radikálisoknak, ami nagyon keserű kenyér lehet azoknak, akik folyton attól rettegnak, hogy Lukács László csupa malicziából mégis megadja azt, amit ők követelnek.

HOLTAK A HOLTAKNAK.

— Nem, kedves barátom, nem kell azon csodálkozni, hogy az Akadémia az ő egyik díját Gyulai Pál örökösének adja ki, azzal a megokolással, hogy az Akadémia okvetlenül Gyulai Pált akarja megjutalmazni, de mert nem él, csak a tisztességet nyújthatja a holt író máneszeinek (azt hiszem, ez a megfelelően nagy-képű kifejezés), magát az összeget az örökösöknek fizeti ki. Nem ezen kell csodálkozni, édesem, hanem azon, hogy az Akadémia csak most, annyi esztendei fejtőrés után jutott el a megváltó ötlethez, amely lehetségessé teszi, hogy ezentul mindig elme-hessen az eleven írók mellett, s állandóan sirokat kószoruzhasson. Az Akadémiának ugyanis vannak pályadíjai, amiket derék emberek, vagy asszonyok tüztek ki, azokban az időkben, mikor még az volt a közhit, hogy pályadíjakkal pártolni lehet az irodalmat, szorosabban, mikor az volt a közhit, hogy az irodalmat egyáltalán lehet pártolni. Némelyik kegyes adakozó még azt is beletette az alapítványába, hogy az ő pályadíját okvetlenül ki kell adni. Ezekkel a pályadíjakkal volt eddig legjobban elakadva az Akadémia. Mert a többi, amit nem muszáj kiadni, egyszerűen nem adja ki. Ez, kérem, nem vád, hogy az Akadémia megtartja magának a pénzt. Így csak azok a beavatatlanok gondolkodnak, akik nem tudják, hogy az oda nem ítélt pályadíjat nem oszthatják ki egymás közt zsebpénzül az akadémikusok. Az oda nem ítélt pénzek továbbkamatoznak a takarékpénztárakban, tizenkilenc év alatt megduplázódnak, negyven év alatt megtriplázódnak s még csak hozzá sem tartoznak az Akadémia vagyoni mérlegének nyereségszámlájához. Az Akadémia tehát nem azért tartja vissza a pénzt, hogy visszatartsa, hanem azért, hogy ne adja ki. De itt voltak évről-évre az okvetlenül kiadandó pénzek. Az Akadémia a legkétségbeesettebb dolgokat üzte velük. Jutalmazott vele olyan írókat, akik már nem irnak, olyan írókat, akik még nem irtak, olyanokat, akik sohasem fognak írni. Csak arra vigyázott, hogy igazi íróhoz az Akadémia pénze soha el ne juthasson. Vidéki rokono-kat kotort elő, vagy esetleg fiktív neveknek nyújtotta a babért, de, mondom, ügyelt, hogy bele ne markoljon a teli emberéletbe. Isten ments. Éveken keresztül állta a nagy vesszőfutást: minden jutalmazása után az egész nyilvánosság végigütlegelte szegényt, az Akadémiát tudniillik, mert a jutalmazott többnyire annyira senki volt, hogy a verést sem érdemelte. De közben annyira előregedett és elgyengült ő (megint csak az Akadémia), hogy nem meri vállalni a kikapást. Ellenben élő írónak mégsem akarja kiadni a pénzt. Nem, nem. Még a halálos ágyon sem. Tehát összetörvén ősz fejét, ezt találta ki: igazi írónak adja, de igazán nem eleveneknek, hanem valóban holtaknak. S ezen az alapon most már ki tudja adni az összes díjait. Mert írók, akik az Akadémiának tetszenek, kizárólag a multban vannak. Valószínű, hogy most az egész irodalomtörténet végigjutalmaztatik, rég elmúlt magyar írók hozzátartozói tehát tartsák rendben az okmányaikat. Lesz egy kis pénzmag. Ad az Akadémia. S ha a magyar irodalomtörténet elfogy, akkor az idegen irodalmak következnek. Nem lehet olyan idegen és olyan halott egy író, hogy közelebb ne álljon a mi Akadémiánkhoz, mint

egy még lélekző magyar. S ha például Goethe-nek nincsenek örökösei, nagyon jól el tudom képzelni az esetet, hogyan viszi be az Akadémia elnöksége a Goethe-szobába a díjat s hogyan teszi le az asztalon, hosszabb beszéd kíséretében. S ha már nem lesznek idegen halottak sem, akkor az élő privátemberek közt tart íráspróbát az Akadémia. És kiadja a díjat, ki bizony. Csak megfeleljen az illető a legfőbb feltételnek. Irni né tudjon, csak azt ne. Irni ne.

Proximus.

Gábor József.

A művész, kinek új arczképét olvasóinknak bemutatjuk, régi és kedves ismerőse a budapesti közönségnek. A Népszínházban kezdte karrierjét, amely egyike a legfényesebbeknek. Páris szerepében tűnt fel és nemcsak Szép Helénát hódította meg, hanem az egész közönséget. A magyar énekes színpadon elsőnek kreált szerepkört, amelynek előtte nem akadt méltó személyesítője. Ney Dávid a zsidó főpapok érzelmes méltóságával ábrázolta a wagneri isténeket. Takács Mihályban megszólalt a kóborló magyar bohém örök dalos kedve. Kornai a dzsentrí allűröket értékesítette, már amennyire lehetett. Környey Bélával a szerelmes magyar parasztleány lett operaképes, övé a magyar amoroso stílusa. Gábor József a mesebeli tündérkirályfiakat keltette életre, az álmodozó poétákat és a bánatos ifju szerelmeseket. Emlékezetünkben nem egy szerep forrt össze az ő személyével. Sikereiben, a hangján, az énektudásán és kivételes színjátszó készségén kívül nagy része van szeretetreméltó, hódító egyéniségének, egyéni charmejének. Mészáros Imre politikája, mint annyi más, őt is elkedvetlenítette. Megvált a színháztól, ahonnan vele együtt távozott el az arany derű, az igazi vidámság és a lágy, de férfias érzelmesség. Az új rezsim, amelynek programjában Mészárosék ügyetlenségeinek kikorrigálása volt az első pont, visszahozta őt is. Valljuk be azonban, hogy nem egészen a saját jószántából cselekedett. A Salome tüzetvén műsorra, nem akadt magyar tenorista, aki Heródes szerepét el tudta volna énekelni s játszani is egyben. A premiéren kiderült, hogy a kontaktus a művész és közönsége között nem lazult meg a távollét éveiben és ma is Gábor József a legkedvesebb magyar énekes.

Ének.

Vágyom elbujdosni kis gyermek módjára,
Álmokat rajzolni az élet falára,
Várni, hogy keresnek; félni, hogy megjelnek,
Bujkálni fái közt emberrengetegnek.

Vágyom elfáradni játékok hevében,
Kis pajtások kezét elengedni szépen.
Lelkemmél lapdázni őszi délutánon,
S messzire szaladni, hogy el ne találjon...

Falu Tamás.

Krónika II.

Apák és fiuk.

Stockholm, december hó.

Messziről, többezerszeres madártávlatból vizsgálva a magyar határon belül élő milliókat, feltűnik előttem egy hatalmas, csendes tempóban nyüzsgő szürke tömeg, amelynek nincsen se neve, se hangja, se becsülete. Mult és jövő nélkül él, mozog, halad előre egy olyan uton, ahol előtte még nem jártak, de majd később, ha az út biztos lesz, mindenki ott fog járni. A tömeg tagjai egyszerűen szürkek, nem érdekesek és nem különösek. Mind egykorúak, mindegyikük fáradt, de egyik se kimerült; arcbőrük sárgás (sok köztük a gyomorhajos), hajuk szürke, a halántékon ezüstös.

Látom, hogy senki a szembejövők közül nem köszönti őket, mert szürkeségükben közelről nem is látszanak, megkülönböztetni sem lehet őket egymástól, olyan egyformák. Még számuk sincs, mint a raboknak, csak egy név és szám nélkül, a feltámadás és elismerés minden reménye nélkül jutottak fel életük dombjának tetejére, panasz nélkül haladnak lefelé, anélkül hogy vissza mernének pillantani elvégzett munkájukra.

Az ismeretlen, névtelen, említésre nem méltó ötvenévesek, az apák csoportja ez, azoké, akik az elmúlt harmincz esztendő alatt megalapozták a mi mai Uj-Magyarországunkat. A magyar történet legunalmasabb, legszürkébb fejezete lesz az, amelyik erről a harmincz évről fog szólni, ha majd egyszer megírják. Egyelőre nem foglalkozik vele senki, mert nem érdemes. Nincsen benne semmi ragyogás, semmi fény, semmi nagyszerű, semmi rendkívüli. Egyre hétköznap jön hétköznap után, csak a *nagy idők* tanuinak temetésén van alkalom ünnepelni. Olyan szépen temetnek, hogy az már igazán élvezet és gyönyörűség. A nép ujjong, hogy lám, mégse vagyunk egészen az utolsók, temetni való nagyjaink még bőven vannak, és egy szuszra íródna ódák és elégiák. Máskülönb csak a fundamentumon dolgozó szürke milliók egyhangú kalapácsütése hallatszik, sehol egy ódára való öröm, egy elégiára való gyász.

Simább prózára hangolom a hegedűmet.

A szomszédom, egy svéd tudós felfedezte a nyáron a fehér eszkimókat. Én pedig ugyancsak a nyáron, mikor olyan nagy magyarjárás volt itt északon, ráhibáztam a szürke milliókra. A jó szerencsém hozott össze egy ötvenesztendőes magyarral, egy név nélküli, meg nem számozott apával, aki bevezetett egy jókora darab magyar kultúrát. Ez az ember behozott új gépeket, produkált újfajta munkát, megszámszorozta a munkaalkalmakat, a világra segített és utba irányított új magyar gyermekeket, akik a biztos fundamentumon már javában építik Uj-Magyarország épületét.

Ennek az én ötvenéves magyaromnak az életefolyása tipikusan jellemző az összes, sok millió, szürke munkás-apa életére, a feje pedig pompás, józan, okos fej, mondhatnám: kultur-fej, mert benne van az elmúlt

három évtized egész kulturhistóriája. Az a história, amelyre nem kíváncsi senki. Egész komolyan legalább még nem elemezte senki azt a munkát, amit a harmincz év előtti huszéves fiúk a mai napig elvégeztek. A napilapok csak hátul, a leplezett hirdetések rovatában foglalkoznak az iparosok, kereskedők vállalatainak harminczéves jubileumával, a munkából kidülő népnevelők a hirrovatban kapnak egy-két sort, a vasutépítő mérnökök és diplomás kubikosok nyom nélkül tűnnek a nyugdíjazottság homályába.

Igaz hogy ezek mind közönséges emberek. Elkésték attól, hogy résztvegyenek a szabadságharcban, nem emigrálhattak, nem tudtak opponálni, sirni, passzív rezisztálni az abszolutizmus idejében, nem tudtak visszajönni az emigrációból. Későn születtek és ezzel eljátszották politikai és társadalmi érvényesülésre való jogukat. Nagyapáink végig ünnepezték magukat egy emberöltőn át, elhasználtatták az összes szép jelzőket, kinevezették magukat félisteneknek, de igazában úgy éltek, mint az egész istenek az Olimpuson. Új, kézzelfogható tartalommal töltötték meg a hazaszeretet fogalmát és ezen a fogalmon kívül mindössze egy beámázott Kossuth-bankót, meg egy jelmondatot hagytak fiaikra. A jelmondat ez: *Csudálatok bennünket!* Ez volt a tulajdonképpeni örökség és végrendelet. Ami könyomatos arczkép, régi levél és nyomtatvány maradt volna utánuk, abból még idejében pénzt csináltak, eladták a Nemzeti Múzeumnak. Önzetlen, gondos apák ők nem voltak, de nem is pályáztak erre az állásra. Ők a hazából, a hazának éltek és az utókor számára haltak meg.

Apáink már ilyen érdekes, vitézkötéses emberek, inni se tudnak úgy, mint ahogy a könyvekben írva vagyon, a regényhős szerepére sem alkalmasok. De annak dacára, hogy olyan közönséges emberek az apáink, mégis ők csináltak meg mindent, ami ma kulturérték. Ők csinálták meg a mai magyar városokat és ők neveltettek modern magyarokká bennünket. A kis butikokból nagy üzleteket csináltak, a műhelyeket gyárakká fejlesztették, behálózták az országot vasutakkal. Az ő pénzükön épültek az iskolák és kulturpaloták, ők vásárolják azokat a könyveket, amelyekben mindig másokról van szó. Ők adták a pénzt valamennyi Kossuth-szoborhoz, és ők nem voltak jelen a leleplezésen. Igaz hogy nem is hívta senki őket.

A mi apáink azok a szürkehajuak, akik sohasem aktuálisok. A csecsemők és gyermekek tanulmányozására külön tudós társaságok alakultak, a politikai aggastyánok állandóan lefoglalják a napilapok hasábjait, a bérmunkásság mindennap aktuálisabb; mi, akik most ráztuk le a harminczadik esztendő porát, olyan hangon és olyan hangosan beszélünk magunkról, hogy egyelőre nem kerülhetünk le a napirendről; a huszéves keresztények és modernek háborújában sem használnak hangfogót. Még sem egész természetes az, hogy apáink, a szürkehajuak nem számítanak. Mégis érthetetlen, hogy őket nem intervjuolják meg, nem hívják ankétózni, nem választják meg diszpolgárnak.

Nem tanulmányozzák sem apáink fizikumát, sem pszichéjét. Hogy a politikában mindig olyan negatív volt a szerepük, az ismét természetes. Ők voltak mindig azok a csendes negyvennyolczasok és hatvanhetesek, akik kenyeret termő munkájukkal voltak elfoglalva és sehol sem lehettek »jelen«. Őket vitték konflison szavazni a vörös és fehértollu kortesek minden ötesztendőben, amikor is a sokidejű nép részéről bő éljenzésben és abczugban volt részük.

Annak, hogy apáink kimentek a divatból, mielőtt divatosak lettek volna, részben ők maguk az okai. Nagyon komolyan vették az örökbe maradt jelmondatot és tulságos szerénységükben elneveltek bennünket önmaguktól. Apáink tudták, érezték és tulásba hajtották az első parancsolatot, — mi nem is ismerjük. Nem tiszteljük apáinkat, mert nem ismerjük őket. Nagyapáinkat sokkal jobban ismerjük, és ha nem is csudáljuk őket annyira, mint tizenhétesztendő korunkban, még ma is imponálnak nekünk, mert úgy látjuk: stílus volt bennük. Apáinkhoz fizikailag nagyon közel vagyunk, belső tartalmukat, lelkivilágukat az ő szemérmességük elzárta előlünk. A hitüket legjobb esetben megmosolyogjuk, elveik nekünk nemcsak ócskák, hanem kellemetlenek is. A régihez, kipróbálthoz való ragaszkodásukat kulturellesnek tartjuk, a miénkkel ellenkező akaratuk miatt ellenségeinknek tekintjük őket, olyan ellenségeknél, a kikkel komoly dologban nem kell törődni. Mert az apának van szive, tehát mindig a fiu győz, mindig mi győzünk, a hadisarcot is ők fizetik.

A mi helyzetünk is különös. Az utolsó lánczszem, mely bennünket az előző nemzedékekhez fűzne, hiányzik. De azért korántsem érezzük árváknak, apátlanoknak magunkat. Inkább szabadok vagyunk, nem tartozunk felelősséggel senkinek. És mert gyöngéd érzelmek nem fűznek sehová, kiméletlenek, cinikusok lettünk. Kézszorításunk erőtlen, barátságunk értéktelen, mert egymás rovására mulatunk. Az utolsó évtizedek technikai kulturáját, a csudálatos találmányokat egyénenként a magunk számlájára írjuk, és végtelenül büszkéek vagyunk a »modern emberre«, akit szerényen mindig önmagunkkal képviseltetünk a maradi világgal szemben. Vannak pillanatok, mikor például egy-egy szellemes ötletre jutunk, vagy egy új ideát fogunk ki a terhes levegőből, ilyenkor komolyan hiszszük, hogy saját magunk hoztuk magunkat a világra. Amikor pedig hangulatra van szükségünk és el akarunk kalandozni a szép multba: előveszszük az üvegszékérényből a drága pénzen vásárolt *altwien* porcellánfigurákat, és magunk elé teszszük az íróasztalra. Modernek, apátlanok vagyunk, de ha van egy felhasználható ipszilónunk, feltétlenül odabiggyesztjük a nevünk végére.

Antal Sándor.

Azok a kiválasztottak, akik számára szép dolgok csak szépséget jelentenek.

*

A művészet a nézőt tükrözi vissza, nem pedig az életet.

A kedvesem oly magasan lakik.

A kedvesem oly magasan lakik,
Nem ér a hangom fel az ablakig,
Csak vágyam épít hozzá iveket,
Rájuk aggatva zengő sziveket.
Ha ott megyek, a szemem felijed
... Én nem érdelek Istenem ilyet.
Ha ott megyek, a fülem fölneszel,
— Az ember lám így apránként vész el —
A két szemem árkokba temetem
És nem mondhatom meg, hogy szeretem.

(Pedig tudom, hogy mit kellene tenni:
Léggömböt venni szép aranyosat, sárgát,
Rá kéne kötni erős, hosszú spárgát,
Az oldalára rárajzolni: Drága,
Estefelé a kapu alá menni
És fölereszteni az ablakába.)

Ambrus Balázs.

Szerelem halálos lakomája.

Irta: GUSTAV BIBERICH.

(4)

VII.

Az ifju pár hat hetet töltött nászutján Északon. Jutta ugyanis Skandináviát választotta, amikor férje megkérdezte, hova utazzanak. Hideg tenger, komoly, hallgatag emberek, sziklás, gleccseres, zord vidék, — úgy hirdett, az ifju férjnek ez az izlés nagyon nehezen nyerte meg tetszését. Itália, Velence, vidámság, tarkán mozgalmas élet, zajos sürgés-forgás, különféle nyelvek hangzavara, langyos déli tenger, forró éjszakák, — miért ne élvezhetnék mind e nászi kellemtességet ők is éppugy, ahogyan más ifju párok szokták, akik mind odalenn Délen tékozzolják el szerelmük lázas első gyönyöreit.

Klaus Macholt Juttát elutazása előtt nem látta volt ama fájdalmasan boldog reggel óta, amikor tőle ott az erdőben elbucsuzott.

S aztán sem találkozott vele, hogy Jutta a nászutról hazaérkezett, sem társaságban, sem az utcán.

— A fiatal asszonyka egészen visszavonul boldog otthonába — mondogatták az emberek.

Klaus alig birt magával, nagy megerőltetésébe került, hogy valahányszor ily véleményt hallott, arczába ne vágja a vélekedőknek: oh ti vak állatok!

Epedve vágyakozott Juttának legalább egy-két szavára. De tudta, hogy a szerencsétlen teremtés nem akarja balsorsát a nyilvánosságnak kiszolgáltatni. S különösen ő előtte nem.

Csak Marie beszélt Juttával kétszer a városban bevásárlás közben.

— Hivatalos óráim idején, — állapította meg magában Klaus. Meg volt győződve arról, hogy testvére nem minden gyötrő szándék nélkül említette neki e találkozásokat, midőn közlését mind a két alkalommal egészen egyformán ezekkel a szavakkal fejezte be:

— Egyébként üdvözlétét küldi. Még mindig oly csinos...

Ily módon Klaus lehetetlennek érezte a közelebbi kérdezősködést.

Igy mult el majdnem egy egész esztendő.

Ama boldog nap emlékeire fátyolt szőtt az idő. Az emlékezés azonban nem halványult el, csak fájdalmasabbá vált.

Mert ama bizonyosság, amely Klaus lelkét az első hetekben áthatotta, bizonyossága annak, hogy azon a nyári éjszakán ő Juttának sokkal többje lett, mint egyetlen találkára vállalt szeretője, ez a bizonyosság a maga tulhirtelen meggyökerezésében lassankint meglazult s a kételkedés meg felejtés talajvizének iszapjában nem birt megerősödni, hervadóan, tétován ingott minden emlék a muló napok szeszélyes szellőiben.

S ez Klaus szívet új gyötrellemmel kinozta. Sújtó megszegyenülésnek érezte. Vajjon áldozat volt-e Juttának róla végképp lemondania? Vagy nem is esett nehezére őt elvetnie? Pusztá eszköz lett volna tán? Épp oly kevésbé bizik Jutta benne, mint a többiekben? Attól fél talán, hogy ő mindazt csak pikáns emlékek tekinteli? Nem, nem — tiltakozott büszkesége. — Lehet — szólalt meg lelke mélyén gunyosan mosolyogva a kételkedés.

Junius egyik reggelén Klaus a népkertnek a körümenti bejárója közelében üldögélt egy padon. Harmatos, üde reggel volt. Már csak néhány perczig ért rá élvezni hangulatait, kilencz órakor hivatalában kellett lennie.

— Jó reggelt! — hangzott a pad mögötti ut felől s Klaus felszökken ültéből, bár az üdvözlő női hang nem is szólította néven s nem is csendült éppen valami hangosan.

Mert Jutta hangja volt.

Ott állt Jutta néhány lépésnyire a padtól s várakozott, bevárta, míg Klaus hozzásetett.

Mariének igaza volt.

Jutta még mindig oly szép volt, mint előbb, vonásai most is oly nemesek és határozottak.

Kezét nyujtotta Klausnak.

— Fontolóra vettem, — mondta komolyan és oly riadt hangon, hogy Klausnak megfájdult attól a szíve — fontolóra vettem, elmenjek-e maga mellett. De legalább köszönteni akartam.

— Köszönöm, köszönöm...

Juttának éreznie kellett a Klaus hangján, mily bánatos várakozást, micsoda sóvárgást vált ki lelkében e találkozás.

S nem volt szíve ahhoz, hogy azonnal elbucsuzzék tőle.

— Nem szeretném megzavarni nyugalmát, — s a magamét sem — ha ugyan beszélhetek a magam nyugalmaról. De kérem, kísérjen el pár lépésnyire, talán erre a népkerten keresztül, mondjuk, a színházig.

Tépetten, szaggatottan hangzottak e mondatok s vonaglón s el-elakadón.

Egy ideig aztán szótlánul haladtak egymás mellett a park tulsó kijárása felé.

Szótlán kérdéseket váltottak és szótlán feleleteket: A te napjaid is oly rosszul multak-e? Nagy idő egy év és minden napja emlékezetes. És ha elfárad est jövetén a vágy, reggelenként mindég fényes lobogással gyul ki megint. S mindennap magasabb réteggel lepi el a pernye a lelket, hamuréteg hamurétegre ülepszik — a megfullasztásig. De egyszerre csak szélroham csap bele a nagy tikkadtságba. Késérőség, felséges emlékezés, sóvárgás gyötrelme és hűtlenség kényszere — láng — nap-sütéses felhők — harmathullás — szakadó zápor estétől-reggelig — minden tobzódása a szerelemnek! S mi legyen a vége? Mi legyen a vége?!

— Oly szép, mint volt, — szólalt meg remegő hangon Klaus — nekem legalább még szebb is, mint valaha.

— Szívós az efféle test, — felelt Jutta ércztelen

hangon — pedig inkább hadd pusztulna el! De olyan az egész, mint valami aczélpókháló, amelyben ott függ fogva a lélek, a kiszípolozásra kárhozottat.

Benn jártak a park közepe táján. Ott vigyorgott az átkozott Tenger-isten, csillogva pergett alá fényes vállán a víz.

Gyerkőczök karikáztak az uton s a park öre káromkodott.

A Theseus-templom oszlopai körül lármás verébhad csipogott s kergetőzött az eledelén.

A padokon diáknép enyelgett süldőlányokkal, akik a közeli színiiskolába jártak.

Juttát és Klaus-ot bántotta ez a nyüzsgés.

Jutta a csendesebb mellékutra tért.

— Szabad-e őszintén beszélnem? — kérdezte Klaus.

— Szabad.

— Egészen őszintén?

— Igen. De várjon csak, — jó, beszéljen kiméletlenül; de mire kiérünk a parkból, hallgasson el s engedjen haza. Legyen erős! Erős lesz-e?

— És őszintén felel majd nekem?

— Őszintén.

— Jól van hát, Jutta. De mit sem akarok tudni arról, hogy te másé vagy. Ugy kell egymással szemben állnunk, mintha az enyém maradtál volna.

Jutta tétovázott.

— Jó, — mondta aztán fojtott hangon — de menjünk lassabban. Sok, nagyon sok az.

— Miért voltál oly szigorú irántam és magad iránt egy egész esztendőn át?

— Védekeznem kellett. És szégyenkeztem előtted.

— És most már erőt vettél magadon?

Jutta a fejét rázta.

— Még most sem szoktál hát hozzá? — folytatta a faggatást Klaus.

— Ne kinozz annyira! Épp olyan vagy te nekem most is, mint voltál akkor, amikor elbucsuztunk.

Elbucsuztunk...

Láng csapott végig halántékán, homlokán és szemén Klausnak. Hallgatag erdő homálya... A lombon és a pázsiton itt-ott a déli nap fényének egy-egy foltja... Két kar utolsó szorítása, és száj a szájon utolszor... És aztán eltűnése a tündöklő fenséges alaknak... És köröskörül csak fák és fák és szemét behunyva az egyik részvétlen törzshöz hozzá kellett támaszkodnia... Valami nesz... fölpillantott... fekete mókus surrant át előtte.

— Beszélj, Klaus — szólalt meg Jutta. Ekkor már a gesztenyefák árnyékában jártak, amely szélesen és hatalmaskodón terpeszkedett a kavicsos. — Beszélj, mert fáj a hallgatásod.

— Ujra lelket öntöttél belém, Jutta. Azt cselekszem, amit te akarsz. Félttem már, hogy megtanultál feledni oly nagy idő alatt, mivelhogy oly erős vagy. Most szabadnak, gyógyultnak érzem magamat. Ugy félttem a megszégyenüléstől s gondolatban már annyi mindenféle megszégyenülést éltem át...

Jutta megállt, mert közel voltak már a kijáráshoz.

— Bucsuznunk kell újra, Klaus. Most már tudod, mi van a szíveddel. De nem csókolnálak meg akkor sem, ha egyedül volnánk. Épp úgy nem, mint ahogy igenis megcsókolnálak itt, az összes emberek előtt, ha azt akarnám; ha volna még ahhoz jogom...

— Jogod? Hát annyira rab vagy?

— Nem, Klaus. De nagyon lealacsonyodtam — egyetlen év alatt. Csupa gyalázat vagyok. Hozzád már nincs jogom.

— És most már látni sem akarnál engem, beszélni

sem akarnál velem?! Csak látni kívánlak legalább, csak pár szót válthassak néha veled!

— Nem, Klaus, ahhoz már nem vagyunk eléggé erősek. És szeretődül... arra nem vagyok eléggé gyáva... vagy talán nagyon is gyáva vagyok, ahogy akarod. Nem! Akkor elveszettnek kellene tekintenem magamat. Isten veled!

Sóhajtott s ettől a sóhajtástól görcsösen vonaglott meg válla. Aztán kezét nyújtotta Klausnak, aki azt szótlanul szorította meg.

Még egy gyötrelmes pillantás és Klaus ott állt egyedül s Juttának úgy nézett utána, mintha e világ minden üdvössége lebberne tova ott a park vasrácsos kapuján s tűnnék bele a végtelen semmiségbe.

Klaus késve érkezett hivatalába. A tanácsos ur már dühöngve várta titkárát. Klaus fáradtan s minden különösebb nyomaték nélkül mondott pár szót, »fontos ügy«-gyel mentve késését, mire hangjának nyugodtságától az öreg még dühösebbé böszült.

— Ilyen fiatal embernek, barátom, a hivatal a legfontosabb ügye! Ilyen fiatal ember nem ismerhet ennél fontosabb ügyet!

Éppen fiatal ember! Óh csontvázlélek! S kis hija volt, hogy Klaus ezt meg is nem mondta neki.

VIII.

A Macholt-család néhány héttel ezután éppen ebédnél ült. A szobában nagy volt a hőség, bár az ablakellenzők le voltak bocsátva. Csaknem kizárólag anya és leánya vitték a szót. Klaus a hivatalából nagyon fáradtan érkezett haza.

Künn csengettek, pár szó hallatszott s a cseléd levelet hozott be.

— Kérem, nagyságos asszony, portóbirásot kell fizetni.

Marie már felbontotta a levelet s tartalmát végigfutotta.

— Azt neked kell megfizetned, barátom, — fordult Klaushoz s átnyújtván neki a nyomtatványt, amely Macholtné urasszonyt és »becses családját« valami »erdei mulatságra« hívta meg; rámutatott a nyomtatott sorok mellett olvasható néhány irott szóra.

A meghívó szegélyén ez állt: »Klaus urat nagyon kérem, hogy a nagy tánczos-hiányban rajtunk könyörölni sziveskedjék. Jutalmul ismerőseim közül a legszébb hölgyeknek fogom bemutatni.«

S aláírás helyett a vigalmi-bizottság hölgyeinek nyomtatott révjegyzékében a »Hromatka Istvánné« név erős vonással aláhuzottan vált ki a többi közül.

Klaus alig tudta leplezni meglepetését.

Macholtné asszony aprópénzt keresett zsebében. De Marie szemmel tartotta bátyját.

— Régi szerelem mindig új marad! — mondta. — Persze az a szegény Stephan, a vizilovacska, nem lehet valami jó tánczos. Te bizonyára jobban tánczolsz...

— Kérlek, fékezd gonosz nyelvedet! — felelt Klaus, miután valahogy visszanyerte önuralmát. — Hiszen ő azt egyáltalán nem tudhatja. Sohsem látott tánczolni még.

— Nem is mondom. De hogy könnyűfajta ur vagy, — természetesen csak testileg értem, nem erkölcsileg — arról csak meggyőződhetett tenniszezés közben; nem gondolod?

Klaus kényelmetlennek érezte a helyzetet s örült, hogy anyja felel meg helyette:

— Na, az talán mégsem mindegy, Marie! Ismerem én egy nagyon derék urat, aki elsőrangú tornász volt és a legügyesebb hegymászó, de szerencsétlennek

érezte magát, ha táncolnia kellett. Az édes apátok volt az.

— Őh, édesanyám, — szólalt meg Klaus — az talán egészen más okból magyarázható, van aki a táncot csak ostoba ficzkándozásnak tudja tekinteni.

— Hm, hiszen majd meglátjuk, bátyámúram! — gonoszkodott Marie. — Meglátjuk, azon az erdei czéczón te is csak ostobaságnak tartod-e majd az olyan ficzkándozást?

Klaus nem akadt fönn az ellenvetésen.

— Ott nem is lesz az éppen valami nagy ostobaság, hiszen ott jó tisztá a levegő és nincsen semmi por.

— Vagy úgy! És kellemes ráadásul szeretetreméltó, szép ifju hölgyek is akadnak; legalább is *egy!* Mi?

Klaus éppen akkor tette le a gyümölcsöskést és fölkel.

— Kettő! — mondta mosolyogva és mély meghajlással bucsuzott hamiskodón hunyorgató hugától.

IX.

Az erdei mulatságnak pompás idő kedvezett. A helye is gyönyörű volt: a kritzendorfi erdő legnagyobb tisztása, amelyet csaknem köröskörül fák sűrűsége szeg be s csak egy helyen nyílik róla kilátás, le a Duna felé.

A szöke folyam kápráztatón csillogott a nap fényében. Csak közepetáján fodrozódtak könnyed hullámok, amelyek mintha szintén az erdei zene ütemeire lejtettek volna most.

Néhány italos- és étkező-bódé állt a tisztás szélén, leányok és fiatal asszonyok tartották ott jól a vendégeket.

Jutta az ura oldalán fogadta, üdvözölte a Macholt-családot. Szívélyes beszélgetés közben említette, hogy már egész délelőtti részt vett itt a rendezésben. Most délután már csak pihenni fog, legföljebb itt-ott segít még társnőinek.

Klaus e találkozás néhány percze alatt úgy vette észre, hogy alig van valami különbség a férj és az egykori vőlegény között. Ezt a körülményt azonban nem tekinthette megnyugtatósnak, hiszen már eleve ilyennek képzelte a helyzetet.

De különös hatással csendültek fülébe, szívébe Jutta szavai:

— Magának, Macholt ur, külön is nagyon köszönöm, hogy eljött.

— Még mindig csak kellemetlenkedik annak a szegény Hromatkának — jegyezte meg Marie, miután a fiatal házaspártól odább sétáltak.

Klaus azonban nem tette meg hugának azt a szíveséget, hogy e megjegyzésre válaszolt volna. S Marie kissé boszankodva fordult el tőle, majd halk hangon így egészítette még ki észrevételét:

— De azokról a legszebb hölgyekről, akiket rab-szolgáidul ajánlott föl, most már nem beszélt.

Klaus az édesanyját és hugát nemsokára átengedte a multság zajos forgatagának s az erdő néptelen utjaira tért.

Soká bolyongott ide-oda a nagy magányosságban, vissza-vissza is tért olykor a tisztáshoz s megint félrevonult a zajos sokaságtól, miközben egyre csak Jutta szándékán töprengett. Mit akarhatott Jutta ezzel a meghívással? Meggyötörni csak nem lehet célja: Beszélni kíván vele? Eddig nem árulta el. Urától több ízben is eltávolodott, de bár pillantása két ízben is találkozott az övével, amikor a tisztás szélén közelében elsétált, Jutta ügyet sem vetett rá, holott alkalma lehetett volna, hogy tanutlanul beszéljen vele. Azt pillanatig sem gondolhatta Klaus, hogy Juttát holmi pletykától való félelem tartóztatja, sokkal merészebb-

nek és rettenthetetlenebbnek ismerte őt. Talán csak látni kívánta volna? Ne tudná, hogy az csak vérző sebekben való vájkálást jelentene? Találkát óhajt adni? Népkertbeli beszélgetésük után ez nem látszott valószínűnek...

Kürtjel riasztotta föl töprengéséből Klaust.

Kezdődik a táncz.

Visszaballagott a tisztás felé.

Két- vagy háromszáz ember sürgő-forgó sokaságában rögtön szemébe tünt Jutta sötétkék ruhája.

Ott állt Jutta az egyik bódé közelében s az erdő szélén járatta tekintetét. Klaus azonban nem bírta bizonyosra venni, hogy Jutta észrevette-e őt.

Kinos érzéssel fordult vissza az erdőbe s nagy kerülőn, hogy a nekiszilajodott mulatozás sodrába ne kelljen belekeverednie, áttörtetett a sűrűsége a tisztás ama része felé, ahol Juttával — úgy tervezte — feltűnés nélkül találkozhatik.

Mire odaért, Jutta már tánczolt. Tánczosát nem ismerte Klaus. Meggondoltan, csaknem óvatosan tánczolt. Most végre arra felé keringtek, a honnan Klaus jobban láthatta arcukat. Ijedten vette észre, mily sápadt Jutta s szeme mily tágra nyíltan mered s néz keresőn tánczosának válla fölött el az erdő felé.

Klaus előbbre jött.

Jutta tekintete egy pillanatra megakadt rajta s szeme ekkor hirtelen becsukódott.

Pár perc mulva köszönetet mondott tánczosának s odament ahhoz a csoporthoz, ahol Macholtné is tartózkodott.

Épp akkor vezette vissza Stephan Mariet, amikor Klaus a közelükbe ért.

Jutta hirtelen hozzáfordult:

— Mért nem tánczol, Macholt ur? — kérdezte csaknem szigorú hangon és szeme különös fényben csillogott.

— Őh, majd tánczolk én is, nagyságos asszony, csak megkéstem kissé. Szabad volna mindjárt egy keringőre kérnem?

Jutta egyetlen szóval sem felelt, komolyan bólintott fejével s nyujtotta a karját.

Miközben a táncztérig sétáltak, Klaus halkán kérdezte:

— Vétettem talán valamit?

— Őh nem, — mondta Jutta — nem vétett, semmit sem vétett. Csak tánczoljunk, kérem, tánczoljunk, míg csak tánczolhatunk.

A zene szilajan szólt. Valami régi operett keringője zengett. Klaus többet nem tudott. Bizton tartotta karjában a kedves testet s vitte, röpitette a legszelebb ivben a táncztér körén. Úgy rémlett, érzi a vállán pihenő kéz pulzusának lüktetését. És arról a derűs arczról csodálatos hő sugárzott feléje s a szilaj lehellenben mintha lángként csapta volna meg búbájosan vad fölszabadulása e testnek, amely egykor az övé volt, nem is volt, hanem *most* az övé s úgy forr im egybe vele, mintha tőle többé nem is szakadhatna el.

A hegedük sirtak és kacagtak, örvénylett, tombolt a többi hangszer zenéje, bódító zugás viharzott a levegőben, itt-ott csengő női nevetés, néhány szavas beszédfoszlány elegyedett s veszett bele a nagy mámorfergetegbe.

Jutta teljes erejéből, szenvedélyes nagy lendülettel tánczolt. A zene üteme szinte lomha volt neki.

Forrón tüzött a nap s Jutta és Klaus már a harmadik fordulót járták. Ők ketten itt már senkivel és semmivel sem törődtek. Együtt akartak maradni, ölekezni akartak, megsemmisülni önkívületében e szédítő mámor pillanatainak.

— Édes, — mondta Jutta — édes kedvesem!

— Mért is nem sodor el bennünket innen valami vihar! Mért nem menekülünk?!

— Röpíts, édes, röpíts!

Örjögő szenvedély hangján mondta ezt s úgy suhantak önfeledten a tisztás legszélsebb karéján körül. Mit házasság, mit emberek! Mit multság, erdő, zene! Csak az ő mámoruk volt itt minden s annak nem szabad véget érnie, annak nem szabad véget érnie!

— Röpíts, édes, röpíts! Hadd legyünk — —

Hangja hirtelen elhalt, Klaus a vad iramban még egy lépést surrant s torpadva megállt; Jutta feje hátrahanyatlott, szeme lecsukódott, teste erejevesztetten csüggött Klaus karján.

A legközelebbi bódéba vitték.

Marie és néhány fiatal asszony/segédkeztek. A férfinépnek félre kellett vonulnia.

Klaus sápadtan állt az emberek között. Egész valója rémegett. A zene ekkor még mindig szólt. A hegedük hangja a szívébe hasított, halántéka, úgy érezte, mindjárt szétszakad. Már oda akart rohanni a zenekarhoz, amikor a muzsika hirtelen, ütem közben elhallgatott, csak az egyik klarinét sirt még pár pillanattal tovább, de az is elnémult, mintha megfojtották volna.

A táncznak vége szakadt. A bódé felől rémült emberek rohantak ide-oda, tanácstalanul, segítséget keresve, kétségbeesetten.

Klaus ott állt még mindig a közelben egy fatörzshöz támaszkodva, egyedül, s csak bámult a bódé felé. Ott benn csöndes volt minden, iszonyuan csöndes.

A csoportosulásból ekkor kivált Marie. Tágra nyílt ijedt szemmel meredve maga elé, úgy támolgott félre.

— Marie! — szólította tompa hangon Klaus és rettegően kérdő pillantást vetett szemébe.

— Istenem, — sirt föl a leány — meghal, elvérzik...

— Mit beszélsz?!

— Mert gyermeke lett volna...

És néhányan, akik arra mentek, megbotránkozva csóválták fejüket.

— Mégis csak rettenetes könnyelműség — mondta egy öreg asszony.

Klaus gyorsan befordult az erdőbe s leborult a földre.

— Micsoda vigyázatlanság! — hallotta még egyszer. Homlokát a hűs mohába furta s lelkének viharzásában maga is csak lassan eszmélt rá, hogy Juttának nem vigyázatlanság miatt kellett meghalnia.

(Vége.)

Saison.

A moziban.

(Az előadás még nem kezdődött meg. A szellőztető mint egy óriás dongó bug belé a nézőtérbe. A közönség futólépésben foglalja el a padokat. Egy nagykalapos hölgy keresztülgázol a szerény fiatalemberen és azt mondja: pardon!)

A HÖLGY (miután leül és nagyot fúj; még egyszer): Pardon!

Az IFJU (megtörli ruháját): Semmi, nagysád! Ne tessék nagyon a szívére venni a dolgot; velem megszokott ez máskor is történni.

HÖLGY (aki közeledési kísérletnek tekinti az ifju beszédét; hüvösen): Kérem, azt mondtam: pardon, és úgy hiszem, ezzel eleget tettem a kötelességemnek. Elvégre az ember egy moziban nem mondhat többet.

Az IFJU (szerényen): Az igaz; a mozi nem színház, ahol finom opéretteket játszanak Fedák Sárival és Rátkaival. Nagysádnak teljesen igaza van.

HÖLGY: Nahát! Megmondtam, amit mondtam. Azt mondtam: pardon, és most viselkedjék csendesen. (Rövid szünet.) Hü!... Milyen meleg van.

Az IFJU: Pedig most kieresztik az illatot. Igazán nem tudom, hogy később miért eresztik megint be.

HÖLGY: Kérem, ne fecseljen!

Az IFJU: A fenyőillatot... (A zenekar játszani kezd.) Tetszik ismerni ezt a dalt? Ez az, amit vele dudolni szoktak az orfeumban. A Szeretnék valakit birni című operából. Tetszett már látni a Pszylandert? Az valami csodaszép egy fiatalember...

HÖLGY: Kérem, ne tanítson engem műveltségre. Örültem szerelmes vagyok Pszylanderbe.

Az IFJU: Ön is? Érdekes, minden hölgy, akivel a moziban megismerkedni szoktam, örültem szerelmes Pszylanderbe. A menyasszonyom...

HÖLGY (megvető tekintettel): Önnek menyasszonya van?

Az IFJU: Volt. Visszament a párti. Pedig én nem tehetek róla. Én a legjobb konfekció-üzletben vagyok és tudom, mi az a legújabb divat szerint megkötni a nyakkendő, angol divatlapok szerint öltözködöm, amerikai cipőt hordok; de azt mégsem kívánhatják tőlem, hogy olyan elegáns és szép legyek, mint Pszylander! A multkor, vasárnap a menyasszonyom annyira oda volt Pszylanderért, hogy meg sem engedte, hogy megcsókoljam. Amikor pedig mégis megtettem, így szólt hozzám: »Menjen, maga görbelábu borjú, mert olyat rugok magába!...« A hasonlatot már nem fejezte be, hanem meggyőződött róla, hogy olyat rug belém, mint amelyet rugott. Nyomban ott is hagyott a faképnél és eljegyezte magát egy férfival, aki kissé hasonlít Pszylanderhez. Minthogy bennem is van önérzet, hát ezért szakítottam vele. Nem gondolja, nagysád, hogy igazam van?

HÖLGY: Éppenséggel nincs igaza. Hogy jön kegyed ahhoz, hogy megmérkőzzék egy Pszylanderrel! Ha az én vőlegényem lett volna, én is kirúgtam volna kegyedet.

IFJU (szomorúan): Hiszen tudom, hogy nem vagyok olyan szép, mint Pszylander ur, de nyolczvan forint fizetésem van és kilátásom arra, hogy legközelebb utazónak nevez ki a főnököm kilencz korona napi utiátalány-nal és külön száz forint havi fizetéssel. Az egész száz forintot még lehetne spórolni.

HÖLGY: Mi közöm hozzá?

IFJU (szerényen): A volt menyasszonyommal is a moziban ismerkedtem meg, úgy hogy keresztülgázolt rajtam. Az három hónap előtt volt.

HÖLGY: Hja! Akkor még nem volt Pszylander. Az egész száz forintot?...

IFJU: Nem értem.

HÖLGY: Az egész száz forintot megspórolja?

IFJU : Ha utazó leszek.

HÖLGY : Én is keresek havonta hatvan-hetven forintot varrással... (Csend.)... Ősszel néha kilencvenig felmegy... Mi az a dal, amit huznak?

IFJU : Szeretnék valakit birni.

HÖLGY : Magasztosan szép szerelmi dal. Tetszik nekem, mert olyan finom. Nem valami népdal. A népdal is szép, de nem finom.

IFJU : Már megint beeresztették...

HÖLGY : Mit?

IFJU : Az illatot; a fenyőillatot. Nagysád nem érzi? Istenem!

HÖLGY : Mi baja?

IFJU : Ilyenkor, amikor kispricczelik az illatot, úgy elfog valami kimondhatatlan. Minden nőt szeretni tudnék ilyenkor. De mit érek veled, amikor minden nő ugys Pszylander urba szerelmes...

HÖLGY : Lássá, én nem vagyok olyan, mint a többi. A vászon mégis csak vászon. Az élet, az egészen más. Nem mondom, ha Pszylander ur például a Király-Színházban fellépne, mint a Király Ernő ur, aki szintén gyönyörű egy fiatalember. De az más... a vászon az vászon. Ami pedig a Király-Színházban, vagy más színházban van, az kézzelfogható. És ha ön csakugyan tisztességes fiatalember és száz forintot félre tud rakni...

IFJU : Még be sem mutatkoztam. Kelen Ignác vagyok a Krausz-czégtől.

HÖLGY : Bajza Róza szabásznő. Pszt!... Kezdődik.

(Az előadás kezdetét veszi. Pszylander megjelenik a vásznon, a nézőtérbeli hölgyek hisztérikus gyönyörsikolyba törnek ki és Kelen Ignác ur sánszai ismét gyengülnek.)

Maitre Jacques.

HETI RIGMUSOK.

Autodafé.

Hogy hogy' vagyok? Jól. Köszönöm.
S ön is? Na meglátszik önön.

Hol töltöttem az ünnepet?
Hát hol? Hát ahol lehetett.

Nem mentem a Tátrába fel,
A Tátra most nem érdekel.

A Szemmeringen sem valék,
Ott most roppant erős a lég.

Nem néztem meg Abbáziát,
Az ember ujat ott se lát.

A Riviéra? Hagyja el.
Nem. Minden évben az se kell.

S bár ez mindenkit meglepett:
Itthon-töltém az ünnepet.

Hogy volt-e mégis örömöm?
Ó azért volt, volt, köszönöm.

Behoztattam a lapokat,
A karácsonyi nagyokat.

Novella, vers, riport, darab...
Nem nyulok hozzá, mert harap.

De a cselédnek mondtam ezt:
Most mindet tüzre-rakni kezd.

S elégett mind! Tralalala!
Mind borzasztó száraz vala.

Pikk.

INNEN-ONNAN.

☉ **Kont.** E harcziás név viselője egy szerény és bánatos francia tanár volt, kinek keresztnéve — Ignác! — jelentékenyen enyhítette, kiábrándítólag is magyarázta a vad magyar vezetéknev szonoritását. Szegény, jó Kont! A szolgák, ott a Sorbonne első emeletén, ahol minden kedden délután megjelent aktatáskájával és hálás tanítványjaival, úgy ismerték mint egy távoli, bár bár nemzet exotikus irodalmának képviselőjét. (Csupa francziáságból a »t« betűt elnazalizálták a neve végéről.) És Kont tanár ur pontosan és rendíthetetlenül jelent meg óráin, ahol rendszeren már együtt voltunk, Párisban tanuló magyar aranyifjuság, jogászok és orvosok, filozopterek és nevelőnők... és néhány öreg hetvenéves francia ur, aki magyarul tanult Kont Ignácztól. (Nem egyszer gyanusítottuk ezeket azzal, hogy a magyar kormány tenyésztí őket erre a célra Párisban.) És a szerény és kedves Kont tanár ur megkezdte az óráját, Petőfit ferdítettünk szép sorrendben: Fürdik a holdvilág... la lune se baigne... Az ég tengerében... Dans la mer des cieux... és így tovább, egészen félhatig. Ó, ifjuság, távoli aranyapok! Kont Ignáczzal a fiatalágunk egy darabját temettük el, szegény, öreg professzor, most már a Père Lachaise szürke körengetegében nyugszik valahol. Mi lesz azokból a magyarbarát öreg urakból?

☐ **Kártya.** Aradon észrevették, hogy a Piatnik kártyáival baj van. Valami furcsa árnyékolás látható a hátuk lapján, egy olyan árnyékolás, amelyből ki lehet találni, hogy a kártya játék-értéke hetes, nyolczas, vagy kilenczes-e. Állítólag egy rendőrtiszt vette észre — meghajolok nagysága előtt — és azonnal tudatta a főkapitánynyal, aki állítólag intézkedett, hogy a főntvezetett kártyákat azonnal bevonják. Nem gondolnám, hogy ez így igaz lehessen. Nem gondolnám, hogy a kártya bevett és elismert állami intézmény volna. Mert ha bizonyos kártyákat egy főkapitány csakugyan lefoglaltathat, akkor valahol valamilyen szabályrendeletnek kell lenni arról, hogy milyen az *igazi* kártya. Ez pedig nincs. A kártya olyan, amilyenre a kártyagyárban csinálják, s olyan, amilyent a játékosok játékra elfogadnak. Csalni a kártyával? Hogy ezt ne lehessen, arra nincs törvény, mert arra sincs törvény, hogy mi az a kártyajáték, amely nem csalás. Filozófiára terelve: a kártya társadalmi megegyezés, bizonyos befestett lapokkal bizonyos módon való szórakozásra. S ezekkel a befestett lapokkal kiki úgy szórakozik, ahogy akaré s ahogy a másik ember, aki a szórakozásban részt vesz, megengedi. Pardon, moándják erre, csak addig, amíg meg nem károsítja. Dehogy. Hiszen, ha becsületesen nyerek a kártyán, akkor is megkárosítom a másikat. A csalásnak tehát hatósági kritériuma nem lehet, mert a játéknak sincs. Lehet hogy az a csalás, ha az ember hátulról *nem* ismeri meg a kártyát.

24 Tíz év. Az *Az Ujság* jubileumi száma volt a karácsonyi sajtóáradatban az egyetlen jelentős, kimagasló esemény. Magyarország kulturtörténetének hü képét mutatja az a 360 oldal, amit minden magyar kultúrember büszkeséggel és meglepődéssel lapozhat végig. *Gajári Ödön*, *Ágai Béla* és *Kőbor Tamás* — ez a három név reprezentálja az *Az Ujság*-ot — tíz esztendő alatt olyan kulturmunkát végeztek ebben az országban, amely egyenesen szenzációs és igazán nem olyan gyakori, hogy megemlékezés nélkül térhetnénk napirendre lapjuk jubileuma fölött. Érezte ezt a fővárosi sajtó is és azért mindjárt az ünnepek után sietett leközoelni azt a nevezetes tény, hogy »az *Ung* című társadalmi hetilap, az Ungvármegyei Gázdasági Egyesület hivatalos közlönye most ünneplé fennállásának ötven esztendő jubileumát s ez alkalmából gazdag és diszes kiállítású ünnepi számot adott ki. *Deák Gyula* segédszerkesztő írta meg benne érdekesen az ujság ötven esztendő történetét, mely azt mutatja, hogy az *Ung* mindig bátor és munkás harczosa volt a közügyeknek. *Bánóczy Béla* felelős szerkesztő pedig lelkeshangú ünnepi cikket írt a jubileumi számba. Szép, szép és igazán tisztelet az *Ung*-nak és szerkesztőinek, de hogy a budapesti præs éppen csak azt nem akarta észrevenni, amit lehetetlen volt meg nem látnia, ezt az *Az Ujság* legközelebbi jubileumi számából nem szabad majd kihagyni, mert ez a »véletlenség« is a magyar kultúra specziális és jellemző jelenségei közül való.

* * *

24 A költő és a sorsharag. Olvasták, kérem, hogy Marie Ebner Eschenbach végre megismerte Petőfi Sándort? Ó Schnitser ur, köszönet érte önnek. Petőfi, szegény, ugyanis aligha lenne ezért a bemutatásért hálás. Az agg irónó, aki — saját szavai szerint — eddig nem becsülte, nem szerette Petőfit, nem látta benne azt a zseniális nagy poétát, akit mindenki tisztelettel emlegetett, most végre elolvasta Schnitser Petőfi-fordításait és őszintén bevallja, hogy tévedett. Ez a Petőfi már más, ez imponál neki, és boldog, hogy megismerhette az igazit. Az igazi Petőfit? Nem, igen tisztelt asszonyom, kegyed most már egészen biztosan nem ismeri Petőfit, csak Schnitser urat, aki mint sorsharag kísért a szegény költő halála után is. Mert a Schnitser-féle Petőfi-fordításokat a legjobb akarat mellett is csak ferditéseknek lehet nevezni, sikerült ferditéseknek. Nincs azokban kérem egy árnyalat sem az igazi Petőfiből, és ha Marie Ebner Eschenbach mégis megátta bennük a költő zsenialitását, annak annál is inkább örülhet, mert ebben Schnitser ur igazán nem bűnös. Ez a zsenialitás különben megnyugtathatja azokat, akik itthon kikezdték Petőfit, mert mégis csak Valakinek kellett annak lenni, akit még Schnitser fordításai sem tudtak tönkretenni.

* * *

□ Nizsinszki. Azt már tudom róla, hogy kékselyem hálóréklije van. Hogy ezt ne tudjam, attól már nem őrzött meg az Isten engem. És ha jól megy, ha Nizsinszki még sokszor nyitja ki — hálósobája ajtaját, hogy azon egy-egy ujságíró bekukkanthasson, akkor még sokkal több részletről is értesülök. Mert az ujságíró ki akarja szolgálni az ő publikumát. Így hangzik ez a mondat a büszke zsurnalizmus ajkán: Tehát mindenről értesíti. Mindenről és azontul is még egynehány adatról. De én nem hiszem, hogy a közönség csakugyan értesülni akarna mindenről, s a továbbiakban nem hiszem, hogy a zsurnalizmusnak valóban kötelessége volna kiszolgálni ezt a kíváncsiságot, ha van is ilyen kíváncsiság. Van erre is egy frázis, így mondják: a családi élet szentélye. De mit méltóztatnak gondolni: családi élet szentélye csak akkor forog fönn, ha feleség van és gyerekek vannak, szóval a szentély szabályszerűen meg van alapozva? Én úgy érzem, hogy a Nizsinszki kékselyem hálóréklije is: családi élet szentélye. Minden, amiről nem akarok tudni: családi élet szentélye. Nizsinszki

tánczol, tehát ha okvetlenül értesíteni akar valamiről a napisajtó, értesitse arról, hogy hogyan tánczol, akkor legalább megtudom, hogyan *nem* tánczol. A többit mellőzze, kapcsolja ki, takarja be, sikkaszsa ki a világból. Ne kergesse a fél emberiséget a szanatóriumba, annak a másik félnek a kedvéért, amely kíváncsi a kékselyem hálóréklije, s amely ez alapon nem is érdemli meg az emberiség elnevezést.

SZINHÁZ.

Das Märchen vom Wolf.

Bécs, december 23.

A Burgtheater monumentális és mégis intim nézőterén már hét óra előtt együtt van a közönség. Szemünk idegesen fut végig a sorokon: keressük és mégis féljük a kedves ismerősöket! Lenn a parketten alig néhány pesti arc. Az ismert és népszerű földszinti állóhelyen elegáns katonatisztek, lelkes ifjak és vén színházi rókák tolonganak. A páholyok kivirágzanak attól a megejtő, izgató, sejtelmes virágtól, amelynek bécsi asszony a neve. A színpaddal szemben levő páholyt két ősz generális foglalja el, nyilván az udvartartás tagjai. Mialatt az előzene szól, a jobboldali udvari páholyban megjelen egy daliás tengerésziszt magas, karcsú hölgyével: Ferencz Ferdinánd trónörökös és Hohenberg Zsófia hercegnő. Itt van *tout Vienne*...

A festett függöny emelkedik. A Grand Hôtel étkezőtermének egy szöglete látszik, a hátsó asztalok egyikénél a két huszártiszt. Nagyon vontatottan beszélnek, kis szerepüket agyonstilizálják, hadnagyabtak a hadnagnál (heródesebb Heródesnél). A publikum fészkelődni kezd, nem érti a két ifju versenynyávogását. Szerencsére belép Marberg Lili, a Burgtheater új star-ja és Paulsen, akit mostanában vettek észre és tettek az első sorba. Megindul dr. Kelemen és Vilma izgatott, halk hangú, elfojtott, de ki-kitörő veszekedése. Paulsen — nagy darab, robusztus, félszeg ember — egy-két ügyes fogással pompásan beállítja a bolondul féltékeny férjet. Az ünnepelt Marberg Lili azonban egyelőre sem fölmelegedni, sem fölmelegíteni nem tud. Kitünően hatnak a káprázató egymásutánban föleresztett rakéták, minden pointe biztosan talál, de a közönség még nem hevült át. Tressler, Szabó György személyesítője, egy igen közvetlen és friss színész, itt még alig jutott szóhoz. Az első felvonás után a taps udvarias, de nem járja át az egész házat, nem támad minden oldalról. A szerző helyett egy öreg udvari színész jelenik meg számos rendjellel és megköszöni a tapsokat.

A családi *intérieureur* már sokkal jobban tetszik. Kelemen ügyvéd ur nagyon izlésesen lakik és otthon nem kénytelen félhangon veszekedni. A vérmes Paulsen megeresztheti temperamentumát és az asszony is abbagyja a markirozást. A színpad átalakul egy zseniálisan kiesztelt és tökéletesen keresztülvitt zenekisérettel, amelynek hatalmas *crescendó*-ja fogva tartja és csöndre kényszeríti a közönséget. A grófi palota koncertterme igazán nagyszabású látványosság és minden plaszticitása mellett van az arányaiban, a perspektívájában, a tulzott pompájában valami álomszerűség. Az álmok palotája ilyen. Az álmok asszonya azonban nem olyan, mint Marberg Lili. Nem is olyan, mint Levinskyné, a »kegyelmes«. Egy kis színész nő jár-kel a színpadon elsuhanó árnyékként, oly sovány, hogy csaknem elenyészik, a mozdulatai a mesék világát idézik: Senders-nek hívják, a Miczi grófnőt játssza és bámulatba ejti a finomabb érzékű *connaissanceur*-t. Most tetszik meg Tressler sokoldalú, mozgalmas és mindig érdekes színész-génie-je is. A négy alakot csodálatos változatosság-

gal, de mindvégig következetes iróniával ábrázolja. Diplomataja különösen megkapó jellemzetességgel szól ehhez a közönséghez, amely oly jól tudja értékelni a titkos kabinek hőseinek pose-át és semmitudását. Amikor egy kissé félrelebbenti a fátylat a diplomata mesterkélt titokzatosságáról, nyílt színen döngő taps támad. A trónörökös mintha rosszalólag rázná a fejét. De hamarosan kibékül: Marotti, a baritonista, széles és jókedvű kaczagásra indítja őt, a feleségét, az egész házat. Nagyszerűen mulatnak a szemtelen lakájon, a tehetetlen, kétségbeesett férjen, az álomlátásokban vonagló asszonyon. Most kitör a tapsvihár a finale után, amelyet Tressler nagyon hatásosan és okosan változtatott meg: a lakájjal való botrányhoz egybegyül az egész vendégség, a muzsikuskok, még a kóczos cselédnép is. A tableau kitűnően fejezi be az álomkép lihegő fordulatait. Tizszer, tizenötször szólítják a szerzőt a színpadra. A vígjáték sorsa eldőlt. És pedig oly écalat-val, amelyhez foghatót ritkán lát a Burgtheater.

A sikert szerencsésen mélyíti el a harmadik felvonás. Végre Marberg Lili kisasszony is megtalálja öpmagát és hangját. Az álomból fölébredt és nagyon szép, bensőséges, meleg hangon beszél, egyszerűen és őszintén. A férj kigyógyul idegességéből és Paulsen ur megmagyarázza érthetőn, miért fogadja el szótlannul újjászületett boldogságát. Tressler a vidékies ügyvédjelöltből megint friss alakot formál, tetszőbbet még az eddigieknél is. *A mese a farkasról* teljes zengéssel járja át a nézőteret: Molnár Ferencz és vele a magyar irodalom a művészetnek e tekintélyes és százötven éves hagyományoktól megszentelt csarnokában ragyogó diadalt aratott.

És nincs az a Salten, és nincs az a Julius Bauer, aki ebből a diadalból egy szemernyi is elvehetné. Hogy nekik a siker rosszul esik, hogy savanyu okvetetlenkedésük idehaza egy csomó hü barátunk jól esik, azt elhiszszük szívesen. De a bécsi publikum nem igazodott utánuk hétfőn este. És nem fogja becses véleményüket kérdezni a *Das Märchen vom Wolf* ezentúl következő estéinek hosszú során sem.

(Sn)

Sacha Guitry.

(*Berg-op-Zoom a Vigszínházban.*)

Egy orosz hercegnő vonulhatott át egyszer Párison. Nincs kizárva, hogy betévedt a Renaissance-színházba. Esetleg éppen Lucien Guitry játszott... valami czimszerepet. Talán az is megtörtént, hogy az orosz hölgynek tetszett a francia színész. Esetleg viszont is. És nem valószínűtlen, hogy azután találkoztak is, a szláv princzessz és a francia színész. És e találkozásnak volna köszönhető, hogy a kis francia orosz keresztnevet kapott; vagyis hogy a kis orosz kapott francia vezetéknevet. Mit lehet tudni? Semmit. Azt mindenesetre, hogy Sacha Guitry a legtehetségesebb fiatal gallusok egyike. Színész, elég rossz színész, és csak azt írja meg, amit szeretne eljátszani. (Rossz színészek jó szerepekről álmodnak.) Sacha ravasz fiu. Állandóan színházról, ruhatárakról, öltözőkről ír darabot. Emlékszem egy komédiájára, melynek egész röviden »Jean III., ou l'irrésistible vocation du fils Mondoucet« volt a címe, a kis földalatti párisi színházban könyesre nevelték magukat rajta az emberek... egyik felvonása talán egyenesen a sugályukban játszódott le. Courtelineak is voltak tanulóvei, amikor kizárólag omnibuszkocsisokról irt. Sacha imádja a színházat; reggel... nem, kezdjük estével... este ott játszik, reggel megírja, amit játszás közben megfigyelt, s este már azt játszsa el, amit reggel megírt. Az élete körül az színpad körül és határozottan szeretik egymást, ő és a deszkák.

Az olyan öreg és kialvó humoristák mellett, minők Capus, Tristan Bernard s Courteline, ő a Nachwuchs. A

nevetés császárságának — a szó szép, de nem az enyém — ő a trónörököse. A humora brutális és egyelőre még nem természetes. A *Berg-op-Zoom*-ban van talán tiz új és groteszk ötlete, de valamennyi egy kényszerített szituációban pattan ki az emberekből. A kómikuma elsősorban helyzetkómikum. (Második felvonás vége: az erős ember által váratlanul elvett sétabot.) A házasságtörés mindazonáltal kellemesebb formában jelenik meg nála, valósággal egymáshoz vágja a tisztességes nőt és a tisztességtelen fiatalembert. Minthogy a bűnnek meg kell történnie, — ez az erkölcsi alapja minden párisi bohózatnak — ne kényeskedjünk s ne affektáljunk, mondja Sacha, hanem rögtön kéretik vétkezni. Bemutatkozás, ismerkedés, legénylakás és tettek mezeje: mindez egyetlen felvonásban történik meg. S még egy önálló fordulat: a nő az agresszív, a férfi csak védekezik. Nem sok új gondolat, de éppen elég, hogy egy vaudevilleista egyéni világnézetének lehessen nevezni. A többi régi és ismert motívumnak, melyeket a kellékes is ásitva rak ki a színpadon, csöndes megvetéssel emelünk kalapot. A rendőrtiszt mint csábító, a paralitikus férj, a hamis tábornok... Az ember már egész jól össze tudja állítani, mik az elengedhetlen kellékei egy ilyen műnek. Először is kell egy asszony (római I.), aki nem csalja meg a férjét. Azután egy másik (római II.), aki már a darab kezdetén épp az ellenkezőjét teszi. Egy férj (III.), aki nem bizik I. hűségében; egy másik (IV.), aki viszont nem gyanakszik II-re. Végül V.: ez egy imádó. Most kezdődik a kombináció. V. udvarol I-nek, de nem III. gyanuját kelti fel, hanem IV-ét, ki emiatt összevész nejével, II-vel. II. boszúból III-hoz fordul szerelemért s ekkor ez elhanyagolja feleségét (I.), ki boszúból V. karjaiba sietve, ha... ha (utolsó felvonás) V. időközben nem szeretne bele II-be, mire ez sietve otthagyja III-at, hogy vidáman megcsalja férjét, római IV-et, kinek gyanuját ugyanakkor sikerül eloszlatnia; római III. pedig, az alap: férj, felszabadulva, visszatér az alapnőhöz, I-hez, ki így végig tisztességes marad; II. ellenben, mint a darab kezdetén, így a függöny legördülésekor is csalja az urát. Tehát az egész szituáció marad a régiben. Voilá.

Sacha Guitry is felvette ezt a sakkjátékot darabjába. (Góth, Varsányi, Szerémi... megjegyzés felesleges.) Szegény kis Sacha! Most már mindig több bohózatot fog írni, évente négyet s így mi egyre kevesebbet mondhatunk majd róla. Most még fiatal, s mielőtt nagy íróvá züllene, meg kellett állapítani róla, hogy kedves és tehetséges ember. Aztán majd jönnek a sikerek, a tökéletesedő technika, s az a pár irodalmi szín, ami most még ott ragyog lelke mélyén, el fog szürkülni. Szegény kis Sacha... Ő lesz a következő ötven év Feydeauja, mennyi pénze lesz, hány kövér urat fog megkacagtatni, hány gimnázista fogja pad alatt olvasni és lesni a karzatról, még Ausztráliában is fogják játszani az ő vérvörös darabjait... szegény, szegény fiu.

Sz. L.

Legolcsóbb forrás briliánsok, aranyékszerek és ezüstárak beszerzésére *Schön Géza* ékszerüzlete, IV., Egyetem-utca 11.

Bécsi D. Sándor
Budapest,

<p>Kézimunka — osztály — v. Dessewffy-utca 5. Saját áruház</p> <p>Rajzolt, kezdet és készen hímzett kézimunkák, mindennemű fonalak és szövetek.</p>	<p>Vászon- és Fehérenemű — osztály — v. Utó-út 4. Kékvintársorok</p> <p>Menyasszonyi és csecsemő kelengyék. Saját készítményű fiu- leány- és férfi-fehéreneműek.</p>
--	---

Alapítva 1883.

Kéje kézimunka átjegyzésemel Kéje fehérenemű átjegyzésemel

IRODALOM.

Könyvek külsejéről.

Egy pesti könyvtárban jártam a héten, talán az egyetlenben, amelyik igazán megfelel feladatának, s ahol nemcsak hogy újraoltási bizonyítványt nem kérnek a nyájas olvasótól, hanem egészen közep európai módra még figyelmes utbaigazitásokkal is szolgálnak. S ez a fantasztikusan hangzó bevezetés nemcsak azért íródott, mert igaz, hanem azért is, mert Heine óta minden írás pointe-tel jár, az izzadtságon kívül, s ha a pointe már az elején kiadta a mérgét, utána könnyebb és unalmasabb dolgok is következhetnek. Uti figura docet, — s most már nyugodtan folytathatom. Sétálván a fentemlített bibliotékában, a könyvek külsejéről, kiállításáról támadtak eléggé nem kárhoztatható gondolataim, lévén ugyanis nálunk minden efajta agymunka jámbor és hiábavaló szívfájdítás. Szívfájdítás, amin még Falus Elek sem tud segíteni, pedig ő tagadhatatlanul sokat tett ezen a téren. Angol, francia, német könyvek közül becsukott szemmel, tapintás után ki lehet választani a magyar könyvet. Amelyik a leggyatrább, legnehezebb papirusos, legbarbárabb táblájú, amelyiken préselt dombormű van, amelyiknek háta széttörik, ha kinyitod: az a magyar, itt nincs tévedés. Természetesen most a nagy átlagról szólok, nem a diszmunkákról, amik ennél még sokkal könnyebben fölismerhetők. A nap-nap után kézen forgó, olcsó, polgári könyvről, a négy-öt koronásról, amihez nem is kell smokknak lennünk, hogy kissé megborzongva vegyük a kezünkbe. De hát a modern könyvek? — kérdi valaki. Hát igen. Éppen ez az. A modern könyv nálunk aranymetszéssel, szattyánbőrrel, angol betűvel, inicziáléval és záródíszszel ékes, vagy ha fűzött: háromszinnyomású, finom és drága borítékba öltöztetett diszalbum. Diszalbum, vasárnapi könyv, ritka és drága. Azt, hogy egy jól megválasztott oblongum forma, egy kellemes színű borítékpapirus, egy arányos és kellő helyen elhelyezett címfelírás, ami izléses folthatást ad, hogy pusztán a tiszta, egyszerű és logikus tipográfia által minden külön költség nélkül is lehet művészi hatást elérni, azt még mindig csak a mesék országába való igazságnak hiszik nálunk. Vagy legfeljebb a németek országába való, ami a magyar könyvek szempontjából egyre megy. Tessék csak egyszer kézbe venni például az Inselkönyveket, a két-három márkásokat, vagy akár azokat a 60 pfennigeseket, amik mostanában majd minden könyvkiadatban ott sorakoznak. S tessék csak egy kicsit komolyan gondolni arra, hogy vajjon csakugyan lehetetlen dolog lenne-e ez nálunk? Olcsó, izléses, egyszerű könyvek, amiken nincs semmi luxuriózus disz, csupán az, ami önmagából, az anyagból adódik. Csakugyan kár ilyesmiről álmodozni? Csakugyan kétszáz ezer magyar olvasó kellene ehhez? Én

azt hiszem, elég lenne annyi is, ha az iparművészetet egy kicsit közelebb hoznák és hozzáalkalmaznák a kisember, a polgár igényeihez. Természetes, hogy ezzel aztán együtt járna ezeknek az igényeknek nevelése, nemesítése is. A könyv szeretete mindaddig, míg ezt meg nem teszik, legfeljebb diszalbumok szeretete marad nálunk. De hogy ennek a munkának keresztülvitelét kitől várjuk, arra egészen határozottan nem tudunk felelni. Ellenben eszünkbe jut egy nemrégiben megindított füzetes vállalat, amelynek kiadója az ország ismert első művésztipografusa, s aki, miután csakugyan összeállított egy izléses, tisztanyomású, kellemes formájú, olcsó és kedves könyvecskét, a czimlapjára nem restelte három különtipusu betűből odanyomtatni a fölírást. No bizony és ki veszi észre az ilyen csekélységet nálunk, ahol a remekírókat is úgy nyakonillusztrálják, hogy arról koldulnak Vörösmartytól Aranyig valamennyien. Igaz ugyan, hogy végre is az a legfontosabb, ami a könyvben van, nem amit a nyomdász tesz hozzá, de legalább azt a kevés izlésünket ne rugják oldalba minduntalan, ami még maradt a századik magyar könyv átlapozása után. Egy fehér abrosz, izléses, tiszta porcellántál jobb izt ad a legfinomabb pástétomnak is. De mégis jobb lesz idején abbahagyni a töprengést, hiszen elsírtuk már fentebb, hogy mindez csak hiábavaló szívfájdítás.

Carpaccio.

A Pokol. (Babiás Mihály fordítása.) Dante isteni költeményét olvasom Babiás Mihály fordításában. Az olvasás is nehéz munka. Nyelve szuggesztívan nehéz. Szikláról-sziklára lépünk — sápadtan — ölmos lábakkal és döbönt szívvel, mint egy lázas álomban, a fantázia könnyelmű siklását — öntudatosan — megakadályozzák a tömör szavak és a skolasztikusan kacskaringós szerkezetek, amelyek a rengeteg tömböket s a kopár sikokat használó toszkánai architektura erejével hatnak. Sokszor hangosan olvasom a terzinákat. Ekkor megértem, hol van ennek a munkának a sulya. Az egész a *fűlnék* készült. A fordító a *bogliá-t* (zsák) *bugyor-nak* mondja, mert — írja — ebben »van valami pokol-szag«. Néha reánk zudul egy csomó kemény exploziv-hang, csikorgó és robbanó hangok özöne, infinitívuszos mondatok, amelyeket az olvasónak szálanként kell szétbogoznia (türelmes ujjal), de a bogozás nagyszerű élvezet, e munka közben megéri, mit tartanak az olaszok oly nagyra *Danté-ban*, még akkor is, hogyha az illető sohase szagolt a talián nyelvhez. Előttünk a középkor. Nemcsak az, amely tömjénben, illatban és színes miseruhákban kéjelgett, de az is, amely átallott mosdani, brutális, piszkos és erőteljesen ordináré volt. A magyar szöveg mellett az olaszt olvasom. A VI. ének jeleneteit, amikor a bünösök a ronda esőben fürdenek, a XXV. éneket, a hatlábu vérengző kigyó rémségeit, a pokoli bohózat vaskos tréfáit (amelyben aristophanesi humor van), a XXXIII. ének naturalista festéseit, amint Ugolino a fia fejét rágja és a véres száját megtörli a hulla hajában. Ezek a részek erő tekintetében egy szinten

Szenczer

kész női ruha- és divatruháza

Budapest, Király-utca 51.

Teréz-templommal szemben.

Divatértesítőt díjmentesen kérjen!

EGO KÖSZÖNÖM

hogy erre az ártalmatlan és rendkívül hatásos
bőrápoló és szépségcserre figyelmesé telt.

„EGO” szénsavas pipereborax 30 fillér és	K 1.-
„EGO” szénsavas pipere-boraxszappan	K 1.-
„EGO” szénsavas pipere-boraxkrémje	K 1.50

Mindenütt kapható! Ügyeljen a védjegyre!

Főraktár: KISS LÁSZLÓ drogériája
Budapest, VIII. kerület, Baross-utca 81. szám.

Alkalmi ékszer-
árak kaphatók: **SCHÖN GÉZA** *** Idelglenes helyiségében ***
Budapest, Egyetem-u. 11. sz.

állanak az eredetivel. A szádistá és plasztikus *Dante* remekül dörög magyarul. Csodálatos, hogy egymásra találtak: *Babits*, az ideges művész, és *Dante*, a nyugodt zseni, akiben egy szikra neuraszténia sincs. *Babits* egy stilizált régi nyelvet készített, amilyenre csak az ő kísérteties kor- és stílus-érzéke képes. Ugy érezzük, hogy ötszáz év múlva is az ő *Dante*-fordítását kéri ki a magyar kis diák az iskolai könyvtárból.

Akik árnyékban élnek. Ez a címe egy fiatal pozsonyi író, *Reményi József* könyvének. Novelláskönyv, amely egy nagyon érdekes és komoly írói pálya első és máris jelentékeny fejezetének mutatkozik. Éles, nagyon is éles megfigyelő szem és meleg, szokatlanul meleg emberi szív jellemzik e nemzetközien tarka és mégis egységesen komor tónusú történetek szerzőjét, aki nem hasonlít senkihez sem a mai divatos magyarokhoz és nem is akar se sikeres novellista-karriéreket lemásolni, se sikertelen egyéniség-imitátorokat megtoldani egygyel. *Reményi József*, az új és eddig ismeretlen író elég kész és gazdag arra, hogy a maga élményeinek, különös, kalandos és vívódó lelkű alakjainak szószólója legyen. Vannak máris novellák ebben az első kötetben, amelyeknek mélyen emberi keserősége és az árnyékban élőket, az elbukottakat, a szerencsétlen kis emberi vergődéseket dédelgető meleg részvéte egészen a szívünk mélyéig meghat. Különösen a könyv utolsó, bevégzett, igen levegős és egész novellájára gondolunk, amely hangjában és formájában egyaránt becsületére válnék akárhány arrivének és divatosnak is. (i. gy.)

Új könyvek.

Lampérth Géza: Beszélgetés a házasságról. Franklin-Társulat. Ára 4 korona.

Czenk: Hivatás. Franklin-Társulat. Ára 3 korona.

Benedek Elek: Falusi bohémek. Franklin-Társulat kiadása.

Korcsmáros Nándor: Ezüstváros. Légrády testvérek. Ára 4 korona.

Heltai Jenő: Hét sovány esztendő. Athenaeum könyvtára. Ára 1 kor. 90 fill.

Szombathalvi Albert: A tiltott szerelem. Fischer-nyomda.

Szenes Béla: Az ifjú Ady Endre. Dick Manó kiadása.

Krúszelyi Erzsike: Csendország dalai. (Új versei.) Singer és Wolfner. Ára 3 korona.

Móricz Pál: Régi magyar élet. Singer és Wolfner. Ára 3 kor. 50 fill.

Heltai Jenő: Family Hotel. Singer és Wolfner. Ára 3 kor. 50 fillér.

Hajnik Miklós: Rejtelmes mesék. Singer és Wolfner. Ára 3 kor. 50 fillér.

Vojnich Oszkár: British India, uti rajzok. Singer és Wolfner. Ára 6 korona.

Móricz Zsigmond: Tavasz szél. A Nyugat kiadása. Ára 4 korona.

Fűzöt és ernyőt csakis ott vásároljunk, ahol minden tekintetben megnyugtató biztosítékot kapunk arra nézve, hogy csak jó minőségű és kifogástalan árut kapunk; mint ilyen elsőrangú céget leginkább ajánlhatjuk a régi elismert *Brand Samuel* (Király-utca 16.) áruházát, ahol a vásárló közönség kizárólag jó és olcsó, saját gyártmányu áruval lesz kiszolgálva.

Diana-krém, Diana-szappan, Diana-pouder, a legkitűnőbb arczápolószerek, 50 fillérért mindenütt kapható. Egyedüli készítő *Erényi Béla* Diana-gyógyszertára, Károly-körút 5.

HETI POSTA.

Jeune rêveur. Nyomor-novella, még pedig a legszomorubtak közül való. És mégse tud elszomorítani, mert nem hiszünk a szomorúságában. Így jár mindenki, aki nem művész.

Kolozsvár. F. G. Valami kiigérkezik a strófáiból. Bevárjuk, hogy mi lesz az ígérethől.

F. J. Ötletekre utazik s utazás közben nagy kerülőket tesz, hogy az ötlethez érjen a pegazusa. De hát érdemes egy gyöngö ötletért ekkora utat tenni?

Nem közölhetők: Az ut és az igazság. Újévre. Aranyfűrtök omladoznak. Szimfóniák.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Az »Anker« élet- és járadékbiztosító-társaság (magyarországi igazgató-ság, Budapest, VI., Deák-tér 6., Anker-palota), 1912 november havában benyújtott a társaságnál 679 ajánlat 6,380.317 K biztosított összegre és kiállított 569 kötvény 4 836.330 K összegre. Díjak fejében bevett a társaság 2,136.102 K-át, elért és elhalálozás folytán kifizetett 671.864 K-át. A január—november tizenegy havi időszak alatt benyújtott 10.264 ajánlat 80,883 398 K-ra és kiállított 9312 kötvény 70,194.505 K-ra. Ugyanezen időszakban díjakért 23,344.160 K-át vetelezett be a társaság, elért és halálesetek folytán pedig 15,750.753 K-át fizetett ki. A társaság vagyona 1911 december 31-én 201 millió korona, biztosítási állomány 625 millió K, halálozások és esedékessé vált elért és biztosítások folytán a társaság fennállása óta 427 millió korona fiztetett ki.

Tanácsok ingyenczeknek!

A kávéfőzés művészete.

I. A bevásárlás.

Laikus számára lehetetlen, hogy a kávé külsége után megítélhesse arra nézve, hogy jó vagy rossz-e. Csakis egy bizalomra érdemes, hosszú évi tapasztalatokkal bíró különleges üzlet nyújthat a jó áruért megfelelő biztosítékot. Ily nagymérvű és gazdag tapasztalatokkal bíró cég.

MEINL GYULA kávébehozatali r. t.

ALAPÍTVÁ
1854.
NŐIKÉZIMUNKÁK
és hozzávalók legolcsóbban
WALD GYULA
BUDAPEST VII. Király u. 21.
Most megjelent 280 old.
képes árjegyzék
vidékre ingyen

CZIPŐK

Elsőrangú angol varrott férfi és női. Egységárak: K 16.50, 20.50.

Zsuffa utóda **FÜREDI ÁDÁM** Budapest IV., Egyetem-utca 3. sz. (a hazai takarékpénztárral szemben)

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Telefon 94-07.

